

Longáné Láng Katalin

A fogyasztók vagyoni érdekeinek védelme

A követelménymodul megnevezése:

A kereskedelmi egység szabályszerű működtetése

A követelménymodul száma: 0005-06 A tartomelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-010-30

A FOGYASZTÓK TÁJÉKOZTATÁSÁNAK CÉLJA, A TERMÉKEK CÍMKÉZÉSÉVEL KAPCSOLATOS SZABÁLYOK

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

1. Egy vásárló utcán vásárolt alkalmi árustól egy műszaki terméket, amelyhez nem kapott magyar nyelvű tájékoztatót és számlát sem. Otthon nem tudta, hogyan kell használni a terméket, amely elromlott. Ön szerint a fogyasztóvédelmi jogszabályok szerint hogyan és hol reklamálhat a vásárló? Érvényesek-e rá a fogyasztóvédelmi alapjogok? Indokolja meg írásban válaszát!

2. Személyes tapasztalatai alapján nevezze meg azokat a tájékoztatókat, dokumentumokat, amelyeket a termékhez mellékelnek, ha Ön valamely műszaki cikket (például videokamera, hűtőgép stb.) egy áruházban vásárol meg? Írja le mit tartalmaznak ezek a dokumentumok?

3. Írja le, hogy Ön szerint miért van szükség arra, hogy a gyártók információkat tüntessenek fel a terméken a fogyasztók számára?

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A FOGYASZTÓK TÁJÉKOZTATÁSÁNAK CÉLJA

A fogyasztóvédelmi alapjogok közé tartozik a tájékoztatáshoz való jog. **A tájékoztatás célja, hogy a fogyasztó ismereteket kapjon az áru kiválasztásához, használatához, fenntartásához.**

A tájékoztatás információt nyújt a termék:

- alapvető tulajdonságairól, jellegzetességeiről,
- gyártójáról, forgalmazójáról,
- mennyiségéről,
- minőségéről,
- áráról,
- használatára és kezelésére vonatkozó utasításokról,
- a használatból járó veszélyekről, továbbá
- a vásárló (fogyasztó) jogai érvényesítéséhez szükséges információkról (ha az áru hibája miatt vagyoni vagy nem vagyoni kárt szenvedett).

A fogyasztóvédelemről szóló törvény¹ a tájékoztatással összefüggésben külön foglalkozik:

- a termékcímkézés szabályaival, tartalmával,
- a használati-kezelési útmutatóval,
- a megfelelőség (minőség) értékelésével,
- az ár feltüntetésével és
- a csomagolással.

A használati és kezelési útmutatóra, a megfelelőség értékelésére, valamint a csomagolásra vonatkozó rendelkezések megtartására a gyártó, az ár feltüntetésére a forgalmazó köteles.

A fogyasztó, ha nem kapta meg a jogszabályban előírt használati és kezelési útmutatót, a megfelelőségi tanúsítványt vagy megfelelőségi nyilatkozatot, annak pótlását a forgalmazótól is kérheti.

(Ne feledje, hogy ez a lehetőség is csak abban az esetben illeti meg a fogyasztót, ha a terméket a kereskedelmi tevékenységet hivatalos engedéllyel folytatató gazdálkodó szervezet vagy személy hozta a forgalomba.)

A CÍMKÉZÉS ÉS A TERMÉKCÍMKE

A fogyasztók számára a termékről készített tájékoztatást címkének nevezzük. A címke tartalmának összeállítása, majd a terméken történő elhelyezése a címkézés. Az árucímke elkészítése a gyártó kötelessége.

¹ 1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről

A címkével kapcsolatos általános követelmények:

- Tartalma feleljen meg az előírásoknak!
Jogszabályok rögzítik a címke kötelező tartalmát.
- Valós információkat tartalmazzon!
Nem lehet félrevezető, megtévesztő!
- Legyen magyar nyelvű!
Amennyiben a terméken az információk csak idegen nyelven vannak feltüntetve, akkor ahhoz tartalmában az eredetivel teljesen megegyező magyar fordítást kell biztosítani a fogyasztó számára!
- Legyen jól olvasható!
A tapasztalatok szerint ez a követelmény gyakran nem teljesül, mert nagyon kis méretű a termék vagy olyan sok nyelven tartalmazza az információkat, hogy végül magyarul nehezen olvasható.
- Tartalma legyen egyértelmű!
Ne lehessen félreérteni az információkat!
- Legyen közérthető!
Ne kelljen a fogyasztónak különleges tudással rendelkezni a címke tartalmának megértéséhez!

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. 2009. októberében a Friss Élelmiszer Kft. celldömölki tejüzemében pálmaolajat találtak az összes lefoglalt tejfölben.

1. ábra. Tejüzem²

² [http://tenyek.tv2.hu/Belfold/TenyekCikkek/2009-10-29-tejfol Pálmaolaj a tejfölben](http://tenyek.tv2.hu/Belfold/TenyekCikkek/2009-10-29-tejfol-Palmaolaj-a-tejfolben)

A tejföl címkéjén nem volt feltüntetve a pálmaolaj-tartalom. A celldömölki üzemben a rendőrség házkutatást tartott, és többféle terméket is lefoglaltak.³ A gyártónak vissza kellett hívnia a kereskedelemből a kifogásolt termékeket.

A pálmaolaj egyébként alkalmas emberi táplálkozásra, bár nem nevezhető egészségesnek.

Írja le, hogy miért kifogásolható a gyártó tevékenysége?

2. Az alábbiakban részletet olvashat egy 2008 óta létező jogszabályból, amely a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szól.⁴ Emelje ki a szövegből aláhúzással azokat a részeket, amelyek a fogyasztók tájékoztatásával kapcsolatosak!

A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalma

3. § (1) Tilos a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat.

(2) Tisztességtelen az a kereskedelmi gyakorlat,

a) amelynek alkalmazása során a kereskedelmi gyakorlat megvalósítója nem az ésszerűen elvárható szintű szakismerettel, illetve nem a jóhiszeműség és tisztesség alapelveinek megfelelően elvárható gondossággal jár el, és

b) amely érzékelhetően rontja azon fogyasztó lehetőségét az áruval kapcsolatos, a szükséges információk birtokában meghozott tájékozott döntésre, akivel kapcsolatban alkalmazzák, illetve akihez eljut, vagy aki a címzettje, és ezáltal a fogyasztót olyan döntés meghozatalára készteti, amelyet egyébként nem hozott volna meg.

(3) Tisztességtelen különösen az a kereskedelmi gyakorlat, amely megtévesztő vagy agresszív.

(4)

4. § (1) A kereskedelmi gyakorlat megítélése során az olyan fogyasztó magatartását kell alapul venni, aki ésszerűen, tájékozottan, az adott helyzetben általában elvárható figyelmességgel és körültekintéssel jár el....

5. §

6. § (1) Megtévesztő az a kereskedelmi gyakorlat, amely valótlan információt tartalmaz, vagy valós tény ... olyan módon jelenít meg, hogy megtéveszti vagy alkalmas arra, hogy megtéveszse a fogyasztót az alábbiak közül egy vagy több tényező tekintetében és ezáltal a fogyasztót olyan ügyleti döntés meghozatalára készteti, amelyet egyébként nem hozott volna meg, vagy erre alkalmas:

³ [http://tenyek.tv2.hu/Belfold/TenyekCikkek/2009-10-29-tejfol Pálmaolaj a tejfölből](http://tenyek.tv2.hu/Belfold/TenyekCikkek/2009-10-29-tejfol-Palmaolaj-a-tejfolben)

⁴ 2008. évi XLVII. Törvény a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról

- a) az áru létezése, természete, figyelembe véve a termék megnevezésére vonatkozó jogszabályi előírásokat is,
- b) az áru lényeges jellemzői, így különösen
 - ba) kivitelezése, összetétele, műszaki jellemzői, tartozékai,
 - bb) mennyisége,
 - bc) származási helye, eredete,
 - bd) előállításának vagy szolgáltatásának módja és időpontja,
 - be) beszerezhetősége, szállítása,
 - bf) alkalmazása, a használatához, fenntartásához szükséges ismeretek,
 - bg) az adott célra való alkalmassága, a használatától várható eredmények, előnyei,
 - bh) veszélyessége, kockázatai,
 - bi) környezeti hatásai,
 - bj) az egészségre gyakorolt hatása, vagy
 - bk) tesztelése, ellenőrzöttsége vagy annak eredménye,
- c) az áru ára, illetve díja, az ár, illetve díj megállapításának módja, különleges árkedvezmény vagy árelőny megléte,
- d) az áru igénybeviteléhez kapcsolódó adómentesség, adókedvezmény vagy más adóelőny,
- e) az áruhoz kapcsolódóan valamely szolgáltatás, alkatrész, csere vagy javítás szükségessége,
- f)
- g)
- h)
- i)

(2) Megtévesztő kereskedelmi gyakorlat továbbá

- a) az a kereskedelmi gyakorlat, amely más vállalkozással, illetve annak cégnevével, árujával, árujelzőjével vagy egyéb megjelölésével való összetévesztésre vezethet,
- b) ...

7. § (1) Megtévesztő az a kereskedelmi gyakorlat, amely

- a) – ...jelentős információt elhallgat, elrejt, vagy azt homályos, érthetetlen, félreérthető vagy időszerűtlen módon bocsátja rendelkezésre, vagy nem nevezi meg az adott kereskedelmi gyakorlat kereskedelmi célját, és
- b) ezáltal a fogyasztót olyan döntés meghozatalára készteti, amelyet egyébként nem hozott volna meg, vagy erre alkalmas.

Megoldás

1. A pálmazsír egészségtelen, sok telített zsírsav van benne. Olcsó, és ha tejtermékbe keverik, alig lehet megkülönböztetni az eredeti tejföltől, tejtől. Az eredeti tejterméknél sokkal olcsóbb, és a nevében nem szerepelhet a tej szó a szabályok szerint. Mégis tejfölként árulták, ezzel félrevezették, és anyagilag megkárosították a fogyasztókat.

A címkézési szabályokat is megsértették, mert a termékcímke megtévesztő volt. Jelentős információt hallgattak el a fogyasztók elől, amellyel megvalósult a tisztességtelen és megtévesztő kereskedelmi gyakorlat.

2. A jogszabály alapján az alábbi információk nagyon lényegesek a fogyasztók tájékoztatásával kapcsolatban mind a gyártók, mind a forgalmazók számára:

Tisztességtelen az a kereskedelmi gyakorlat, amely **rontja a fogyasztó lehetőségét az áruval kapcsolatos, a szükséges információk birtokában meghozott tájékozott döntésre.**

Tisztességtelen különösen az a kereskedelmi gyakorlat, amely **megtévesztő vagy agresszív.**

Megtévesztő az a kereskedelmi gyakorlat, amely **valótlan információt tartalmaz**, vagy valós tényt ... olyan módon jelenít meg, hogy **megtéveszti vagy alkalmas arra, hogy megtéveszse a fogyasztót** ... és ezáltal a fogyasztót olyan döntés meghozatalára készíti, amelyet egyébként nem hozott volna meg, vagy erre alkalmas.

Megtévesztő kereskedelmi gyakorlat továbbá, amely más vállalkozással, illetve annak cégnevével, árujával, árujelzőjével való **összetévesztésre vezethet,**

Megtévesztő az a kereskedelmi gyakorlat, amely **...jelentős információt elhallgat, elrejt, vagy azt homályos, érthetetlen, félreérthető vagy időszerűtlen módon bocsátja rendelkezésre.**

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

A tanultak közül mely követelményeknek nem felelnek meg ezek a címkék? Válaszát írja le a kijelölt helyre!

2. ábra. Helytelen termék címkék⁵

2. feladat

A tanultak közül mely követelménynek nem felel meg ez a veszélyjelzéseket tartalmazó címke? Válaszát írja le a kijelölt helyre!

⁵ www.nfh.hu: vegyitermékek ppt. (letöltve 2008. december)

3. ábra. Helytelen címke⁶

3. feladat

A tanult követelményeknek megfelel-e ez a címke? Indokolja választát írásban!

4. ábra. Női zokni címkéje

⁶ www.nfh.hu: vegyitermékek ppt. (letöltve 2008. december)

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Az ábrán látható vegyi áru címkéken a felhasználhatósági idők úgy vannak feltüntetve, hogy nem felelnek meg a közérthetőség, egyértelműség kritériumának, sőt a bal felső címkén a számokat rányomtatták a szövegre, így egyiket sem lehet olvasni.

2. és 3. feladat

A veszélyjelzés, illetve a zokni címkéjének tartalma nincs lefordítva magyar nyelvre, ezért nem közérthető és nem egyértelmű a címke! Így nem lehet(ne) forgalomba hozni egy terméket!

A TERMÉKCÍMKE TARTALMA, ELHELYEZÉSE

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

1. Ön nyaralni készül, és az alábbi termékeket szeretné megvásárolni elutazás előtt: farmernadrág, mobiltelefon, napozószer, napszemüveg, készételkonzerv.

Írja le, hogy Ön milyen termékinformációkra figyelne vásárláskor!

Farmernadrág: _____

Mobiltelefon: _____

Napozószer: _____

Napszemüveg: _____

Készételkonzerv: _____

2. Beszélje meg osztálytársaival, hogy ők milyen információkat írtak fel a listájukra! Írja az üres helyre azokat, amelyek hiányoztak az Ön kistájából!

3. A kapott lista alapján összegezze írásban, hogy milyen jellegű információkra kell kiterjednie a tájékoztatásnak Ön/Önök szerint?

4. Tapasztalatai szerint a gyártók hol/hogyan helyezik el a címkéket a termékeken? Válaszát írja le a kijelölt helyre!

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A CÍMKE TARTALMA

A termékcímkén kötelező és választható információk találhatók.

A kötelező információkat a gyártónak vagy a forgalmazónak valamely jogszabályi előírás értelmében kötelessége feltüntetni.

A választható információkat a gyártó vagy a forgalmazó tetszés szerint tüntetheti fel a címkén, ha azok pontosak és nem vezetnek félre a fogyasztót.

A címkén szereplő adatok megjelenítésére a törvény nem ír elő szigorú formai követelményeket. Lehet szöveg, szám, kép, ábra, jel stb.

A fogyasztóvédelemről szóló törvény határozza meg a címke tartalmának kötelező alapinformációit.

Bármely áru címkéjének tartalmaznia kell az áru

- pontos megnevezését, amelyet védjegy vagy fantázianév nem helyettesíthet;
- gyártójának vagy forgalmazójának nevét és címét azonosításra alkalmas módon;
- származási helyének megjelölését abban az esetben, ha az adott termék nem az EGT (Európai Gazdasági Térség) tagállamaiból származik.

Példa:

Hazánkban mindenki tudja, hogy a kakaós Győri Nápolyi elnevezés milyen terméket jelent, mégis a pontos megnevezésnek is szerepelnie kell a címkén: Kakaós krémmel töltött ostya.

Gyártó: Győri Keksz Kft., H-8000 Székesfehérvár, Holland fasor 6. (A pontos címre azért van szükség, hogy ha vásárlónak bármilyen problémája adódik a termékkel kapcsolatban, közvetlenül tudjon akár a gyártóhoz is fordulni.)

Az áru jellegétől és rendeltetésétől függően a címkének az előzőeken túl tartalmaznia kell az áru

- méreteit, nettó mennyiségét az árura jellemző mértékegységben vagy darabszámban (például 200 g),
- előállításához felhasznált összetevőket (minőségi, mennyiségi összetételét) (például búzaliszt, cukor, hidrogénezett növényi olaj, szőlőcukor, növényi olaj, zsírszegény kakaópor, búzakeményítő, só, térfogatnövelő szer, mennyiségi összetétel: 5,6% fehérje, 67,5% szénhidrát, 27,5% zsíradék) 2264kJ/541 kcal/100g nápolyi),
- rendeltetésszerű használhatóságának vagy minőségmegőrzésének várható időtartamát (például 04. 04. 2010),
- alapvető műszaki jellemzőit,
- minőségi osztályba sorolását,
- energiafelhasználásának ismérveit,
- környezet-, illetve természetkímélő jellegét,
- megfelelési jelölését vagy engedélyköteles árunál az engedélyszámot, valamint
- az áru rendeltetésszerű használata során felmerülő veszélyességi tényezőket oly módon, hogy a fogyasztó a veszélyt képes legyen felmérni és megtenni az elhárításához szükséges intézkedéseket – amennyiben az áru jellege ezt indokolja.

(Például a nápolyi csomagolásán fel kellett tüntetni, hogy glutént és szójaszármazékot tartalmaz, valamint hogy olyan gyártó üzemben készült, ahol törökmogyorót és szezámmagot is tartalmazó termékek is készülnek. Így az említett anyagokra allergiás fogyasztó eldöntheti, hogy fogyaszt-e ebből a termékből.)

Az egyes árufajták címkéjének pontos tartalmára, megjelenési formájára alacsonyabb rendű jogszabályok (általában miniszteri rendeletek) tartalmaznak részletes előírásokat (például élelmiszerek, kozmetikai cikkek, textiltermékek, lábbelik stb.).

A CÍMKE ELHELYEZÉSE

A címke elhelyezésére nincs általános szabály.

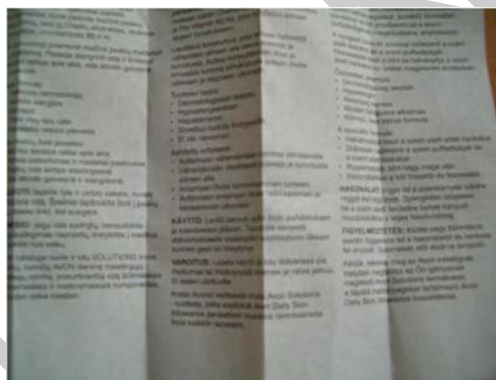
A miniszteri rendeletek egyes termékcsoportokra pontosan meghatározhatják a címke elhelyezésére vonatkozó utasításokat.

Élelmiszerek esetén: A csomagoláson, az élelmiszerhez egyéb módon rögzített eszközön, például címkén, gyűrűn vagy galléron, illetve azt kísérő dokumentumban kell megjeleníteni az élelmiszerre vonatkozó információkat. Ennek formája lehet szöveg, védjegy, márkanév, ábra és jelzés (szimbólum).

A kozmetikai termékek esetén: A termék csomagolásán, tárolóedényén vagy címkéjén letörölhetetlenül kell szerepelniük az információknak. Ha a termék mérete olyan kicsi, hogy a kívánt információk nem helyezhetők el közvetlenül rajta, akkor egy nyitott könyv jelkép jelzi, hogy a termékinformációkat a termékhez külön csatolták, például egy mellékelt cédulán, címkén, szalagon vagy kártyán.

5. ábra. Egy kisméretű termék doboza a nyitott könyv szimbólummal

6. ábra. A termék dobozában található tájékoztató kicsinyített képe

Textiltermékek esetén: A címkét a textiltermék csomagolására, a termékre ráerősítve vagy beleszőve kell elhelyezni. Az összetételt, a használati-kezelési útmutatót és a méretet maradandó (bevarrt) formában kell ismertetni! Ennek a sok mosást is ki kell bírnia!

Lábbelik esetén: A címkézés módja lehet pecsételés, ragasztás, préselés, beégetés vagy csatolt címke használata. A címkét az azonos párba tartozó lábbelik legalább egyikének talpán vagy bélésén rögzíteni kell!

Gyermekjátékok esetén⁷ Eltávolíthatatlan módon kell a játékra vagy annak csomagolására felerősíteni az előírt információkat. Kisméretű vagy kis alkatrészekből álló játékok esetében az adatokat rá kell erősíteni a csomagolásra, a címkére vagy a kísérő nyomtatványra. Amennyiben az adatokat nem a játékra rögzítették, a fogyasztó figyelmét fel kell hívni arra, hogy a kísérő nyomtatványokat célszerű megőrizni!

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Keressen munkahelyén vagy otthonában 3 (lehetőleg különböző típusú: élelmiszer, vegyi áru, textiláru) termékcímkét, és elemezze a tartalmát! Írja a megfelelő helyre, hogy mely adatokat tüntették fel az adott 3 terméken! (Nem minden terméken kell minden információt feltüntetni!)

A fenti termékek esetén a címkét hogyan/hol helyezte el a gyártó? Megfelel-e a tanult szabályoknak?

A. termék:

- pontos megnevezése:
- gyártójának vagy forgalmazójának neve és címe:
- származási helyének megjelölése:
- méretei, nettó mennyisége:
- előállításához felhasznált összetevők:
- rendeltetésszerű használhatóságának vagy minőségmegőrzésének várható időtartama:
- alapvető műszaki jellemzői:
- minőségi osztályba sorolása:
- energiafelhasználásának ismérvei:
- környezet-, illetve természetkímélő jelleg:
- megfelelőségi jelölése vagy engedélyköteles árunál az engedélyszám:
- veszélyek:

A címke elhelyezése:

Megfelelő-e ez a címke? Igen-nem

Indoklás:

B. termék:

- pontos megnevezése:
- gyártójának vagy forgalmazójának neve és címe:

⁷ 24/1998. (IV. 29.) IKIM-NM együttes rendelet a gyermekjátékszerek biztonságossági követelményeiről, vizsgálatáról és tanúsításáról

- származási helyének megjelölése:
- méretei, nettó mennyisége:
- előállításához felhasznált összetevők:
- rendeltetésszerű használhatóságának vagy minőségmegőrzésének várható időtartama:
- alapvető műszaki jellemzői:
- minőségi osztályba sorolása:
- energiafelhasználásának ismérvei:
- környezet-, illetve természetkímélő jelleg:
- megfelelőségi jelölése vagy engedélyköteles árunál az engedélyszám:
- veszélyek:

A címke elhelyezése:

Megfelelő-e ez a címke? Igen-nem

Indoklás:

C. termék:

- pontos megnevezése:
- gyártójának vagy forgalmazójának neve és címe:
- származási helyének megjelölése:
- méretei, nettó mennyisége:
- előállításához felhasznált összetevők:
- rendeltetésszerű használhatóságának vagy minőségmegőrzésének várható időtartama:
- alapvető műszaki jellemzői:
- minőségi osztályba sorolása:
- energiafelhasználásának ismérvei:
- környezet-, illetve természetkímélő jelleg:
- megfelelőségi jelölése vagy engedélyköteles árunál az engedélyszám:
- veszélyek:

A címke elhelyezése:

Megfelelő-e ez a címke? Igen-nem

Indoklás:

2. Ön szerint az Európai Unió valamely tagországában gyártott terméken miért nem kell/nem lehet feltüntetni a gyártó országot?

Megoldás

2. Az Európai Unió területén az áruk szabadon áramolhatnak. Bármely tagországban gyártott terméknek azonos eséllyel kell részt vennie az áruforgalomban. A vásárló választását nem szabad a származási hely feltüntetésével befolyásolni. A „Made in EU” („Készült az EU-ban”) felirattal jelzik a termékeken a származási helyet. Hazánkban a „Származási hely: EU” felirat gyakori.

Találkozhatunk termékekkel, ahol – a fentiek ellenére – feltüntetik a gyártó országot.

7. ábra. Példa a származási hely feltüntetésére

Egyes termékeknél kötelező a pontos származási hely megadása (például egyes élelmiszereknél).

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Jelölje az alábbi táblázatban, hogy a megjelölt termékek esetén milyen lehetőségei vannak a gyártóknak a címke elhelyezésére!

Információ feltüntetése	Élelmiszer	Vegyí áru	Textiltermék	Lábbeli
Termék csomagolása				
Kísérő dokumentum				
Rögzített gallér, gyűrű				
Mellékelt cédula				
Beégetett címke				
Tárolóedény				
Bevarrt címke				
Bepecsételt címke				
Beszótt címke				
Kártya				
Ragasztott címke				

2. feladat

Egy termék két címkéjét látja! Miért nem megfelelő a termék megnevezése felső címkén, és miért megfelelő az alsón? Válaszát írja le a kijelölt helyre!

8. ábra. Ugyanazon termék megfelelő és nem megfelelő jelölése⁸

⁸ www.nfh.hu: vegyitermékek ppt. (letöltve 2008. december)

3. feladat

Értékelje az alábbi termékcímkéket! Megfelelő-e a termék megnevezése? Indokolja választását írásban!

9. ábra. Vegyi áruk címkéi

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Információ elhelyezése	Élelmiszer	Vegyi áru	Textiltermék	Lábbeli
Termék csomagolása	+	+	+	+
Kísérő dokumentum	+			
Rögzített gallér, gyűrű	+			
Mellékelt cédula		+		
Beégetett címke				+
Tárolóedény		+		
Bevarrt címke			+	
Bepecsételt címke				+
Beszótt címke			+	
Kártya		+		
Ragasztott címke				+

2. feladat

A felső címkéből nem derül ki pontosan, hogy az adott termék egy folteltisztító mosószeralalék.

A márkanév nem helyettesítheti a pontos megnevezést!

3. feladat

Az első címkéből kiderül, hogy a doboz egy por állagú szőnyegtisztítószer tartalmaz.

A második címke feliratából nem egyértelmű, hogy mosogatószer tartalmaz, hiszen balzsam szó alatt a vásárló más terméket is érthet. Csak a csomagolás hátoldalán lévő apró betűs szövegből lehet megtudni a termék rendeltetését.

SPECIÁLIS ELŐÍRÁSOK EGYES TERMÉKCSOPORTOK CÍMKÉINEK TARTALMÁRA

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

1. Az alábbiakban néhány árucsoport felsorolását látja.

Húzza alá, hogy Ön melyik termékcsoporthoz írna elő nagyon részletes fogyasztói tájékoztatást, és miért?

- Élelmiszerek
- Vegyi áruk
- Ruházat
- Papír-írószer
- Könyv, újság
- Ékszerek
- Gyermekjátékok
- Híradástechnikai termékek
- Barkácsológépek
- Bútorok
- Növényvédő szerek
- Fürdőszoba-felszerelések (mosdó, WC, csempe stb.)
- Háztartási nagy- és kisgépek (p. hűtő, tűzhely, mosógép, mikrohullámú sütő)

2. A gyermekek – életkoruknál fogva – nem tudnak olvasni, és a játék, a gyermekbútor vagy bármely egyéb gyerekek által használt termék használatával járó veszélyeket sem tudják felmérni. A gyártók hogyan tudnak/hogyan kötelesek hozzájárulni ahhoz, hogy megelőzhetőek legyenek a gyermekbalesetek? Válaszát írja le a kijelölt helyre!

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

AZ ÉLELMISZEREK CÍMKÉZÉSE

Az Európai Unió közös irányelvet dolgozott ki az élelmiszerek címkézésére⁹.

Mivel az Unió tagországai között a termékek szabadon áramolhatnak, nagyon jelentős a közös szabályozás, de az irányelv engedélyezi, hogy a tagállamok egyéb szabályokat is előírjanak. Hazánkban az élelmiszerláncról szóló törvény tartalmazza az alapszabályokat, de a részletes előírásokat az élelmiszerek jelöléséről szóló rendelet írja elő.¹⁰

A magyar törvény szerint az élelmiszer-jelölés az élelmiszeren, annak csomagolásán vagy az élelmiszerhez egyéb módon rögzített eszközön vagy azt kísérő dokumentumban megjelenő bármilyen, az élelmiszerre vonatkozó információ.

Az élelmiszer-címkézés alapszabálya: A jelöléseknek feltűnő helyen, jól láthatónak, könnyen érthetőnek, tisztán olvashatónak és eltávolíthatatlannak kell lennie! A jelöléseket nem szabad elrejteni, elfedni vagy más írásos vagy képi anyaggal megszakítani! (Előrecsomagolt élelmiszerek esetén.)

A következő adatokat kötelező feltüntetni az élelmiszerek címkéjén:

1. az élelmiszer megnevezése
2. az összetevők listája (egyes élelmiszereknél nem szükséges: például zöldség-gyümölcs);
3. bizonyos összetevők mennyisége (az adalékanyagok, az „E-számok” feltüntetésére külön szabályok léteznek!);
4. előrecsomagolt élelmiszerek esetében a nettó mennyiség (a csomagolóeszköz tömege nélküli tömeg);

⁹ Élelmiszerek EU-címkézési irányelve Az Európai Parlament és a Tanács 2000/13/EK irányelve az élelmiszerek címkézésére, kiserelésére és reklámozására vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről (forrás: www.euvonal.hu)

¹⁰ 2008. évi XLVI. Törvény az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről: Tájékoztatói szabályok (10–12.§), illetve 19/2004. (II.26.) FVM-ESzCsM-GKM együttes rendelet az élelmiszerek címkézéséről

5. a minőség-megőrzési időtartam lejárat dátuma, vagy a mikrobiológiai szempontból gyorsan romló élelmiszerek esetében a fogyaszthatósági időtartam lejárata;
6. a minőség megőrzéséhez szükséges speciális tárolási vagy felhasználási feltételek;
7. az előállító, illetve a forgalmazó cég neve és címe;
8. a származás vagy eredet helyének adatai: Abban az esetben szükséges, ha az ilyen adatok meg nem adása jelentős mértékben félrevezethetné a fogyasztót az élelmiszer valódi származása vagy eredete tekintetében *(a feldolgozatlan marha- és baromfihús, a gyümölcs- és zöldségfélék, a tojás, a méz, a bor és az olívaolaj esetében kötelező, de az Európai Unió az élelmiszercímkézés kiterjesztését tervezi annak érdekében, hogy a jövőben a gyártók egyéb termékeiken feltüntessék a termelés helyét)*;
9. felhasználási útmutató, valahányszor az ilyen útmutató hiányában lehetetlen lenne megfelelően felhasználni az élelmiszert *(például a gyorsfagyasztott élelmiszerek esetében nem mindegy, hogy hogyan készíti el a fogyasztó a terméket a kívánt végeredmény elérése érdekében)*.
10. az 1,2 térfogatszázaléknál nagyobb alkoholtartalmú italok tekintetében a tényleges alkoholtartalom térfogatra.

Az élelmiszerek szabályos megnevezését és az adott élelmiszer jelölésének részletes szabályait a Magyar Élelmiszerkönyv (Codex Alimentarius Hungaricus) tartalmazza. Ez a kódex „laponként”, azaz termékcsoportonként megvásárolható az előállítók számára, és csak ennek alapján lehet gyártani, címkézni termékeket.

Az árumegnevezés magában foglalja az élelmiszer fizikai állapotára vagy a rajta elvégzett kezelésekre vonatkozó adatokat (például porított, fagyasztva szárított, mélyhűtött, koncentrált, füstölt, ionizáló sugárzással kezelt élelmiszer), valahányszor az ilyen információ elhagyása megzavarhatná a vásárlót.

Az európai és hazai szabályozás egyaránt hangsúlyozza, hogy a címkézés nem lehet alkalmas arra, hogy a vásárlót megtévevse!

Például:

- Az élelmiszer jellemzői, azonosítása, tulajdonságai, összetétele, mennyisége, tartóssága, származása vagy eredete, gyártásának vagy előállításának módja tekintetében. (Valótlan információt nem szabad feltüntetni!)
- Az élelmiszer olyan hatással vagy tulajdonsággal való felruházása révén, amellyel az nem rendelkezik. (Például nem állíthatja vagy sugallhatja, hogy az élelmiszer fogyasztása megelőz, gyógyít valamilyen betegséget, ha ezt tudományosan nem tudja a gyártó bizonyítani!)
- Annak sugallása révén, hogy az élelmiszer különleges jellemzőkkel rendelkezik, holott minden hasonló élelmiszer rendelkezik ilyen jellemzőkkel. (Például ha a tej gyártója azt tüntetné fel a címkén, hogy az nem tartalmaz tartósítószer, akkor annyiban megtévesztené a fogyasztót, hogy azt sugallja, a többi gyártó által forgalmazott tej tartalmaz. A valóságban egyik pasztörözött tej sem tartalmaz tartósítószer. Így nem megengedett módon akarna a gyártó piaci előnyre szert tenni.)

A KOZMETIKAI TERMÉKEK CÍMKÉZÉSE¹¹

Kozmetikai termék minden olyan anyag vagy készítmény, amely azt a célt szolgálja, hogy az emberi test különböző külső részeivel vagy a fogakkal és a szájüreg nyálkahártyájával érintkezésbe kerüljön azok tisztítása, illatosítása, kinézetük megváltoztatása és/vagy a testszagok megszüntetése céljából, és/vagy hogy azokat védje, illetve ápolja.

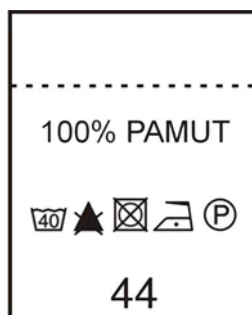
A kozmetikai termékek esetén a következő információknak kell szerepelniük a címkén:

- a gyártó vagy a forgalomba hozataláért felelős személy neve vagy cég cégneve és címe vagy bejegyzett székhelye,
- a csomagolás idején fennálló névleges tartalom súlyban vagy térfogatban kifejezve,
- a minőségmegőrzés időpontja azon termékeknél, amelyeknél az három évnél rövidebb,
- annak az időszaknak a hossza, amelynek során a terméket felbontás után a fogyasztó veszélytelenül használhatja, ezt az információt speciális módon, egy nyitott krémestégellyel kell jelezni,
- a különleges óvintézkedések, amelyeket a használat során be kell tartani,
- a gyártási tételszám vagy az áru azonosítószáma,
- a termék funkciója,
- az összetevők felsorolása a hozzáadás időpontjában mért tömeg szerinti csökkenő sorrendben. A felsorolást az „összetevők” szó előzi meg.

A kozmetikumok állatokon történő tesztelésére vonatkozó tiltás az Európai Unióban a kozmetikai késztermékek esetében 2004. szeptember 11. óta van érvényben. A gyártóknak lehetőségük van arra, hogy a kozmetikai terméken jelezzék, hogy a fejlesztésükkel kapcsolatban nem végeztek vizsgálatokat állatok felhasználásával.

A TEXTILTERMÉKEK CÍMKÉZÉSE¹²

Textiltermék minden olyan termék, mely kizárólag textilszálakból áll (vagy legalább 80%-ban textilnyersanyagból készült).

10. ábra. Textilcímke

¹¹ A kozmetikai termékek biztonságosságáról, gyártói, forgalmazói feltételeiről szóló 40/2001 (XI.23.) EüM. rendelet

¹² 25/2005. (IV. 29.) GKM rendelet a textiltermékek forgalomba hozatalának egyes követelményeiről

Hazánkban a textiltermékeken az összetételt, a használati-kezelési útmutatót és a méretet maradandó (bevarrt) formában kell feltüntetni!

Két vagy több szálanyagból álló textiltermék esetén a felhasznált textilnyersanyagok arányát százalékában kell megadni csökkenő sorrendben (például pulóver: 70% gyapjú, 30% akril). A nyersanyag-összetétel megadásakor csak a rendeletben felsorolt elnevezéseket lehet használni.

Két vagy több összetevőből álló textilterméknél, ha az összetevők alapanyaga nem azonos, akkor az összetételt külön-külön kell megadni (például öltöny 100% gyapjú, a bélés 100% poliészter).

A csomagolási egységenként forgalmazott, kis kiserelési egységekből álló termékeknél a nyersanyag-összetétel a csomagoláson adható meg (például zoknik).

Méterárúként értékesített textilterméknél a nyersanyag-összetételt tartalmazó címkét a kiserelési egységre (vég, tekercs) kell felerősíteni. A fogyasztó kérésére azonban a forgalmazó köteles a nyersanyag-összetételre vonatkozó adatokat írásban rendelkezésre bocsátani.

A címkén szerepelhet még a gyártó, a márkanév, megkülönböztető minőségjel stb.

VÁSÁRLÁSI TÁJÉKOZTATÓ A termék megnevezése: <i>pulóver</i> A termék rendeltetése: <i>női felsőruházat</i> Gyártó/forgalmazó: <i>Ruha Bt. 2004 Vác, Kis u. 4.</i> Származási hely: <i>Peru</i> Minőségi osztály: <i>I.o.</i> A termék különleges tulajdonságai: <i>nem mérettartó</i> Fogyasztói ár: <i>2000,- Ft.</i>

11. ábra. Egy női pulóver vásárlási tájékoztatója

A fogyasztóvédelmi törvény értelmében a textil- és textilruházati termékeket vásárlási tájékoztatóval kell ellátni, mely két részből áll: használati-kezelési útmutatóból és a minőség tanúsításából. A vásárlási tájékoztató címkét az áru jellege szerint többféleképpen lehet a termékhez mellékelni: bevarrva, ragasztva, csomagoláson feltüntetve.

A származási helyet csak akkor kell feltüntetni, ha az áru nem az Európai Unióból származik. Ha a minőségi osztály nem I. osztályú, akkor a leminősítés okát is közölni kell!

LÁBBELIK CÍMKÉZÉSE¹³

A lábbeli a láb megvédésére vagy befedésére szánt, talppal ellátott termék.

A rendelet szerint a gyártó köteles a forgalmazásra szánt lábbeli fő alkotórészeihez felhasznált anyagokat feltüntetni. A forgalmazó felel azért, hogy az általa forgalmazott lábbelin a rendeletben foglaltaknak megfelelő tájékoztatás szerepeljen.

A lábbelin fel kell tüntetni a lábbeli három fő alkotórészéhez – a felsőrészhez, a béléshez és fedőtálpbéléshez, valamint a járótalphoz – felhasznált anyagokról szóló tájékoztatást.

A lábbeli fő alkotórészeit és a felhasznált anyagokat meghatározott jelképekkel vagy szöveges megnevezéssel kell megjelölni.

A lábbeli fő alkotórészei és azok jelölése a rendelet szerint

Főbb alkotórészei	Jelkép (piktogram):
1. Felsőrés: a lábbeli talphoz rögzített külső alkotórésze	
2. Bélés és fedőtálpbélés: a lábbeli belsejét alkotó bélés	
3. Járótalp: a lábbeli felsőrészhez rögzített, koptató hatásnak kitett alsó része	

12. ábra. Lábbeli fő alkotórészeinek jelölése

¹³ 24/2008. (XI. 18.) NFGM rendelet a lábbelik fogyasztók részére történő forgalmazásának egyes követelményeiről

A lábbeli főbb részeihez felhasznált anyagok jelölése

A felhasznált anyagok	Jelölésük
Bőr (természetes bőr)	
Bevonattal rendelkező készbőr (bevonatos bőr)	
Természetes és szintetikus textíliák (textil)	
Egyéb anyagok	

13. ábra. Lábbeli főbb részeihez felhasznált anyagok jelölése

Megjegyzés:

Egyéb termékcsoporthoz esetén a szabványokban, illetve egyéb jogszabályokban találhatunk a címkézésre vonatkozó utasításokat.

Azon információk feltüntetésének szabályaival, amely az emberek életét, egészségét és biztonságát hivatottak védeni, külön tananyag foglalkozik (például élelmiszerek, kozmetikumok, egyéb vegyi áruk összetételének feltüntetése, veszélyes áruk veszélyjelzéseinek feltüntetése stb.).

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Az előírás szerint „az előrecsomagolt élelmiszerek nettó mennyiségét:

- folyadékok esetében térfogategységben,
- más termékek esetében tömegegységben

kell kifejezni liter, centiliter, milliliter, kilogramm vagy gramm használatával, a körülményektől függően.” (A nemzeti rendelkezések eltérhetnek ettől a szabálytól!)

Például Egri Merlot vörösbor: 750 ml, görög Ouzo szeszital 70 cl, Törley pezsgő 0,75 l, 62 g májkrém, 1 kg cukor.

Keressen további példákat az előrecsomagolt élelmiszerek nettó mennyiségének feltüntetésére a gyakorlati munkahelyén vagy otthonában!

2. Az alábbiakban egy részletet olvashat az élelmiszerek címkézési szabályait tartalmazó jogszabályból. Figyelmesen tanulmányozza a szöveget, majd válaszolja meg a kijelölt helyen a következő kérdéseket!

a) Egyik legfontosabb élelmiszerünk a kenyér, amelyet leggyakrabban előrecsomagolás nélkül forgalmaznak vagy a vásárlás helyén kerül csomagolásra.

Keresse ki a jogszabályból, hogy milyen információkat kell feltüntetni az ilyen (előrecsomagolás nélküli) termékeken!

4. §. az élelmiszer jelölésén az alábbi adatokat kell feltüntetni:

- a) az élelmiszer megnevezése,*
- b) az összetevők felsorolása,*
- c) bizonyos összetevők vagy összetevő-csoportok mennyisége,*
- d) előrecsomagolt élelmiszer esetén annak nettó mennyisége,*
- e) az élelmiszer minőség-megőrzési időtartamának lejárat dátuma, illetve a mikrobiológiai szempontból gyorsan romló élelmiszer fogyaszthatóságának időpontja,*
- f) a minőség megőrzéséhez szükséges különleges tárolási vagy felhasználási feltételek,*
- g) az élelmiszer előállítójának vagy az Európai Gazdasági Térség (a továbbiakban: EGT) valamely államában székhellyel rendelkező forgalmazójának neve vagy cégneve és címe,*
- h) az eredet vagy a származás helye, amennyiben megjelölésének hiánya a fogyasztót megtévesztheti az adott élelmiszer tényleges származása vagy a valódi eredete felől,*

i) felhasználási útmutató, amennyiben ennek hiányában a fogyasztó nem tudná az élelmiszert megfelelően felhasználni,

j) az 1,2 térfogatszázaléknál több alkoholt tartalmazó italok esetén a tényleges alkoholtartalom térfogatszázalékban, a Magyar Élelmiszerkönyv előírása szerint.

15. § (1) Ha az élelmiszer ... előrecsomagolás nélkül kerül értékesítésre, vagy a fogyasztó kérésére a vásárlás helyén, jelenlétében csomagolják,

a) a 4. §-ban meghatározott jelöléseknek a terméket kísérő kereskedelmi dokumentumokban kell szerepelnie,

b) az eladás helyén, jól látható módon a fogyasztók tájékoztatására a 4. § a) pontja szerinti információt kell közölni.

(2) Ha az élelmiszert a forgalmazás helyén, de a fogyasztó távollétében előre csomagolják, valamint a nem csomagolt kenyereken csak a 4. § a), d), e), és g) pontja és ahol szükséges, a

j) pontja szerinti jelöléseket kell alkalmazni, azzal az eltéréssel, hogy a kenyerek minőség-megőrzési időtartama a lejárat nap nevének feltüntetésével is megadható. Kereskedelmi előrecsomagolt termékek esetében a kereskedelmi előrecsomagolás dátumát is fel kell tüntetni.

16. § A 10 cm²-nél kisebb jelölésre alkalmas felülettel rendelkező, elsősorban díszítési célt szolgáló élelmiszereken (szaloncukor, karácsonyfa-függelék, ünnepi figurák, tortadísz stb.) nem kötelező jelölés feltüntetése.

17. § (1) A meghatározott jelöléseket nem vagy hiányosan tartalmazó, valamint e rendelet egyéb előírásait ki nem elégítő élelmiszerek nem hozhatók forgalomba.

18. § (1) Az élelmiszerek csomagolásán tételazonosító jelölést kell alkalmazni. A tétel azon élelmiszerek sokasága, amelyeket azonos feltételek mellett állítottak elő vagy csomagoltak.

(2) A tételazonosító jelöléssel el nem látott élelmiszerek nem hozhatók forgalomba.

(3) Nem kell tételazonosító jelölést alkalmazni:

a) olyan mezőgazdasági termékekre, amelyeket nem közvetlen fogyasztónak szánnak

b) a végső fogyasztónak történő eladáskor nem előrecsomagolt élelmiszereknél,

továbbá azoknál az élelmiszereknél, amelyeket a fogyasztó jelenlétében,

és azoknál amelyeket távollétében, de közvetlen értékesítésre csomagolnak;

c) olyan csomagolásnál, amelynek jelölésre alkalmas felülete 10 cm²-nél kisebb;

d) egyedi csomagolású jégkrémeknél; ebben az esetben a tételazonosító jelölést a gyűjtőcsomagoláson kell feltüntetni;

e) azon az élelmiszeren, amelynek minőség-megőrzési időpontja tartalmazza a hónapot és a napot.

(4) A nyers vagy feldolgozott élelmiszer előállítója vagy csomagolója vagy az EGT valamely államában székhellyel rendelkező első forgalmazója határozza meg a tételt, és felelős a tételazonosító jelölés feltüntetéséért. A tételazonosító jelölés előtt „L” betűt kell feltüntetni, kivéve, ha az adott jelölés világosan megkülönböztethető az élelmiszer egyéb jelöléseitől.

(5) A tételazonosító jelölést, és ha szükséges, az „L” betűt az előrecsomagolt élelmiszereknél a csomagoláson vagy az élelmiszerhez csatolt címkén, a nem előrecsomagolt élelmiszereknél a gyűjtőcsomagoláson, ennek hiányában a kísérő dokumentumon kell feltüntetni. A tételazonosító jelölést, és ha szükséges, az „L” betűt minden esetben jól láthatóan, tisztán olvashatóan, kitörölhetetlenül kell feltüntetni.

7960 Sellye, Déryné u.7

FEHÉR KENYÉR

0,5 kg

HÉTFŐIG

Összetevők: BL 80 búzaliszt, víz, élesztő,
só, hungepán, tornádó.

14. ábra. Példa kenyércímkére ¹⁴

b) Egyes élelmiszereken nem kötelező jelöléseket elhelyezni. Keresse ki a jogszabályból, hogy melyek ezek és válaszát írja le a kijelölt helyre!

¹⁴ <http://www.kenyercimke.sokoldal.hu>

15. ábra. Szaloncukor

c) Előfordul, hogy valamelyik ellenőrző hatóság vizsgálati eredmények tanulmányozása után arra az eredményre jut, hogy valamely gyártó által előállított élelmiszer egyes tételeit vissza kell hívni a forgalomból (például hibás alapanyag, adalékanyag, tisztítószer került bele stb.).

Mit nevez a jogszabály egy tételnek, és honnan tudhatja a kereskedő, hogy mely termékeket kell beszednie a polcokról? Válaszát írja le a kijelölt helyre!

d) Mit kell tennie a kereskedőnek, ha áruátvételnél azt tapasztalja, hogy a termékeken nincsenek feltüntetve a szükséges információk és/vagy a tételszámok? Válaszát írja le a kijelölt helyre!

3. Az élelmiszerek földrajzi eredetének jelzése

Az Európai Unió lehetővé teszi, hogy egyes mezőgazdasági termékek és élelmiszerek elnevezése oltalom alá essen¹⁵.

16. ábra. Az élelmiszerek földrajzi eredetének jelzése

A rendelet hatálya kiterjed az emberi fogyasztásra szánt termékekre (például húspari termékek, sajtok, gyümölcs és zöldségfélék), továbbá meghatározott élelmiszerekre (például kenyér, péksütemény, tészta stb.), illetve mezőgazdasági termékekre (például széna, illóolajok, dísznövények stb.).

Ahhoz, hogy egy termék elnevezése közösségi oltalom alá kerüljön, az Európai Bizottság eljárását nemzeti bírálati szakasznak kell megelőznie. A Bizottság rendelet közzétételével dönt egy termék elnevezésének nyilvántartásba vételéről.

Magyarország 2004 októbere óta 12 termék dokumentációját nyújtotta be az Európai Bizottsághoz¹⁶.

Keresse meg interneten, hogy melyik az említett 12 termék, és írja le, hogy ezek közül melyek nyerték el az oltalmat!

¹⁵ A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredetmegjelöléseinek oltalmát az 510/2006/EK tanácsi rendelet alapján lehet biztosítani az Európai Unió valamennyi tagállamában.

¹⁶ www.fvm.hu, élelmiszeripar/hírek: Közösségi oltalom alatt a magyar hagyma 2009.11.11.

Megoldás

2.

a) Az élelmiszer megnevezése, mennyisége, előállító/forgalmazó, minőség-megőrzési idő, ahol a kenyérnél a lejárat napot betűvel is ki lehet írni: „minőségét megőrzi szerdáig”

b) A 10 cm²-nél kisebb jelölésre alkalmas felülettel rendelkező, elsősorban díszítési célt szolgáló élelmiszereken (szaloncukor, karácsonyfa-függelék, ünnepi figurák, tortadísz stb.) nem kötelező jelölés feltüntetése.

c) A tétel azon élelmiszerek sokasága, amelyeket azonos feltételek mellett állítottak elő vagy csomagoltak. A hatóság által megadott tételszámot/tételszámokat tartalmazó termékeket kell levenni a polcokról!

(Példa: Előfordult, hogy egy gyártó egyik üdítőital-tételét kellett visszahívni a forgalomból, mert a gyártósor tisztítására szolgáló szer került az italba.)

d) Az ilyen élelmiszerek nem hozhatók forgalomba, így az átvételt meg kell tagadni!

3. Budapesti téliszalámi, Szegedi (téli)szalámi, Csabai kolbász, Gyulai kolbász, Kalocsai fűszerpaprika-őrlemény, Szegedi fűszerpaprika-őrlemény, Gönci kajsziparack, Hajdúsági torma, Makói (vörös)hagyma, Szőregi rózsatő, Alföldi kamillavirágzat, Magyar szürkemarha hús. Ezek közül az első magyar termék, a Szegedi szalámi vagy Szegedi téliszalámi elnevezésének az oltalom alatt álló eredetmegjelölések és földrajzi jelzések nyilvántartásába történő bejegyzésére 2007. december 14-én került sor. A Budapesti téliszalámi elnevezés 2009. április 21-én, a „Hajdúsági torma” elnevezés pedig 2009. október 21-én került be a nyilvántartásba. Legutoljára 2009. november 5-én jegyezték be az oltalom alatt álló eredetmegjelölések és földrajzi jelzések nyilvántartásába a „Makói hagyma vagy Makói vöröshagyma” elnevezést.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Jelölje be az alábbi táblázatban, hogy a megjelölt termékek esetén milyen információkat kell kötelezően feltüntetni a termék címkén!

Információ	Élelmiszer	Vegy. áru	Textiltermék	Lábbeli
A termék pontos megnevezése				
A termék márkaneve				
A termék gyártója vagy forgalmazója				
A termék összetétele				
Műszaki jellemzők				
Energiafogyasztás ismérvei				
Környezetkímélő jelleg				
A termék származási helye, ha a termék az EGT-ből származik				
A termék mérete				
A minőségmegőrzés várható ideje				
A felhasználásával járó veszélyek				

2. feladat

A textiltermékeknel előfordul, hogy a bevarrt címkén az alapanyag nem magyar nyelven vagy rövidítéssel van feltüntetve, és ezért a vevő a kereskedő segítségét kéri. Nézzon utána a következő anyagok angol nyelvű elnevezésének!

Magyar	Angol	Rövidített jelölés
Pamut		CO
Gyapjú		WO, WV
Hernyóselyem		SE
Len		LI
Viszkózszál		CV
Poliakril-nitril szál		PAN
Poliamid szál		PA
Poliészter szál		PES

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Információ	Élelmiszer	Vegyí áru	Textiltermék	Lábbeli
A termék pontos megnevezése	+	+	+	+
A termék márkanéve	-	-	-	-
A termék gyártója vagy forgalmazója	+	+	+	+
A termék összetétele	+	+	+	+
Műszaki jellemzők	-	-	-	-
Energiafogyasztás ismérvei	-	-	-	-
Környezetkímélő jelleg	-	+	-	-
A termék származási helye ha a termék az EGT-ből származik	- (egyes esetekben+)	-	-	-
A termék mérete/mennyisége	+	+	+	-
A minőségmegőrzés várható ideje	+	+	-	-
A felhasználásával járó veszélyek	-*	+	-	-

* Sajnos még az alkoholtartalmú italokon sem találkozhatunk veszélyre utaló mondatokkal!

2. feladat

Magyar elnevezés	Angol nyelvű elnevezés	Rövidített jelölés
Pamut	Cotton (németül: Baumwolle)	CO
Gyapjú	Wool	WO, WV
Hernyóselyem	Silk	SE
Len	Flax	LI
Viszkózszál	Viscose	CV
Poliakril-nitril szál	Acryl	PAN
Poliamid szál (pl. nejlon)	Polyamid (nylon)	PA
Poliészter szál	Polyester	PES

A HASZNÁLATI-KEZELÉSI ÚTMUTATÓ

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

1. Soroljon fel olyan termékeket, amelyeknél találkozott már használati-kezelési útmutatóval!

2. Fogalmazza meg, hogy Ön szerint milyen jellegű termékcsoporthoz fontos ilyen útmutatót adni a termék mellé!

3. Nevezzen meg olyan élelmiszereket, amelyeken nem található felhasználási útmutató, és olyanokat, amelyeken található! Ön szerint milyen élelmiszerek esetében szükséges a felhasználáshoz útmutatást adni? Válaszát írja le a kijelölt helyre!

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A fogyasztóvédelmi törvény az áruk egy része esetében a forgalmazás előfeltételeként előírja, hogy hozzá használati-kezelési útmutatót kell mellékelni (például lábbeli, textíliák, gyógyszerek, egyes élelmiszerek, híradástechnikai eszközök, háztartási gépek, bútorok stb.).

A használati-kezelési útmutató célja, feladata

A használati-kezelési útmutató szerepe, hogy tájékoztassa a fogyasztókat az áru rendeltetésszerű használatának, felhasználásának, eltarthatóságának és kezelésének szabályairól.

Az útmutatónak magyar nyelvűnek, közérthetőnek és egyértelműnek kell lennie! Külföldről behozott termékek esetén az idegen nyelvű útmutatót pontosan le kell fordítani!

Az útmutatót a termékhez kell mellékelni vagy a csomagoláson kell elhelyezni! Különösen fontos az útmutató, ha annak hiányában a fogyasztót testi vagy anyagi kár érhetné.

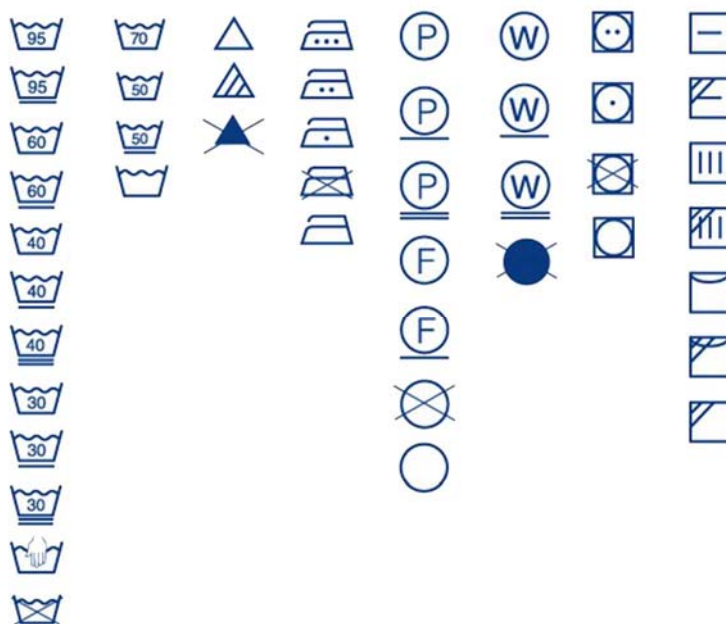
Az útmutatóban szöveges magyarázat helyett közérthető és egyértelmű jelképeket (szimbólumokat) is alkalmazhat a gyártó (például a textíliák használati-kezelési útmutatója).

A textíliák használati-kezelési útmutatója

A textíliák használati-kezelési útmutatójának jelképeit az új 2005-ös szabvány tartalmazza¹⁷.

Az útmutató grafikus jelképek rendszere, amely a termékek a textilkezelési eljárás során keletkező visszafordíthatatlan károsodásának megelőzését célzó információk nyújtására szolgál. Az alábbi kezelésekre terjed ki: mosás, fehérítés, szárítás és vasalás, száraz és nedves vegytisztítás, esetleg hatodikként a természetes száradás jelképe is megadható.

¹⁷ (MSZ EN ISO 3758:2005)

17. ábra. A textilkezelési jelképek¹⁸

Az élelmiszerek felhasználási útmutatója

Az élelmiszerek címkézésről szóló rendelet értelmében az élelmiszercímkének akkor kell felhasználási útmutatót tartalmaznia, amikor az ilyen útmutató hiányában lehetetlen lenne megfelelően felhasználni.

18. ábra. Az ún. gyorsrizs felhasználási útmutatója

¹⁸ http://hu.texsite.info/Text/textilipari_magyarazo_szo_tar

Kozmetikumok esetén is indokolt olyan, a termék felhasználását segítő mondatok feltüntetése, amelyek hiányában a fogyasztó azt rosszul használná, és emiatt esetleg károsodás is érhetné.

Például a napozószerek esetén:

- „Még napozás előtt használja a fényvédő terméket!”
- „A védelem fenntartása érdekében gyakran ismételje a szer alkalmazását, különösen izzadás, úszás vagy törölközés után!”
- „Figyelem: az ajánlott mennyiségnél kevesebb használata jelentősen csökkenti a védelem mértékét.”

Bútorok esetén, amennyiben a fogyasztónak kell otthonában összeszerelnie az ún. lapraszerelt terméket, nagyon részletes összeszerelési útmutatót kell mellékelni. Ha a hibás tájékoztatás miatt a fogyasztó rosszul szereli össze a terméket, amely miatt az károsodik, akkor a fogyasztót kártérítés illeti meg. A bútor újszerű állapotának megőrzéséhez szükséges információkat is mellékelni kell (például A kerti bútorok ápolása különleges ismereteket igényel).

Még a legegyszerűbb bútorokhoz is mellékelni kell útmutatót.

Példa egy matrac útmutatójára:

ÜZEMBE HELYEZÉS:

A terméket házhozszállítás után a fóliából ki kell csomagolni.

A matracok kizárólag személyes rendelésre készülnek, így a szoros határidő miatt előfordulhat, hogy a felhasznált ragasztó még nem tökéletesen száraz, mely a fóliába csomagolás során bepárássodhat. Ezért igen fontos, hogy ha még nem akarják a matracot azonnal használni, akkor is biztosítsanak annak szellőzési lehetőséget a csomagolófólia megvágásával.

Használatba vételkor a matracot az évszaknak megfelelő felülettel helyezze el a tartószerkezetre.

A huzat szegélyébe varrt jelzés mutatja az évszaknak megfelelő fekvőfelület típusát. Kérjük, a jelzést a könnyebb megkülönböztetés érdekében ne távolítsa el.

HASZNÁLAT: *A forgatható matrac a mindennapos használat során külön kezelést nem igényel. A matrac téli-nyári oldallal készült, ezért javasoljuk a huzatot félévenként megfordítani.*

Az átfordítással egy időben javasoljuk a matracot száraz, nem napos helyen, 4-6 órán keresztül szellőztetni.

Használata során pamutlepedővel takarja le. A matracra alváskor ne tegyen műszálas takarót (plédet, műszőrmét...), mert az csökkenti a természetes alapanyagok egészségre gyakorolt jó tulajdonságait.

Az alkalmazott lécrács típusa befolyásolja a matrac keménységét, rugalmasságát.

TISZTÍTÁS: Száraz vegytisztítással, tisztítóban kell a lehúzott szennyezett huzatot tisztíttatni! Kisméretű foltok esetén száraz folttisztító spray használatát javasoljuk. A HUZATOT MOSNI TILOS!

FIGYELEM! A természetes anyagok jellegzetes illatanyaggal rendelkeznek, melyet a fóliába csomagolás csak erősíthet. Ez az illat a használat során hamarosan megszűnik. A matracot a sugárzó hőtől és a tartós napsugárzástól óvni kell.

Gyermekjátékok: A játékokhoz használati utasítást kell mellékelni! Ha a termék veszélyt jelenthet a gyermek számára, akkor jól olvasható, megfelelő feliratokkal kell ellátni a használatkor esetleg fellépő veszélyek csökkentése érdekében. Természetesen a veszélyekkel a gyermekekre felügyelő felnőtteknek kell tisztában lenniük, hogy megakadályozzák az esetleges baleset bekövetkezését.

Azt a játékot, amely a 3 éves kor alatti gyermek számára veszélyes lehet, figyelmeztető felirattal kell ellátni! Például „Nem alkalmas 3 éves kor alatti gyermek részére” vagy „Nem megfelelő 3 évesnél fiatalabb gyermek számára”, vagy „Csak 3 éves kor felett használható” kiegészítve egy rövid utalással azokra a veszélyekre – és ennek a használati utasításban is szerepelnie kell –, amelyek indokolják a korlátozást.

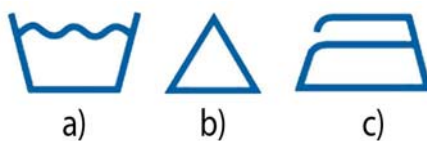
Villamos berendezések esetén nagyon részletes utasítást kell adni a fogyasztó számára. Fel kell hívni a figyelmet az általános és speciális veszélyekre, és az ebből eredő teendőkre.

Az általános szabályokon túl részletesen ismertetni kell a fogyasztóval az adott termék szakszerű kezelését. A tájékoztató akár többoldalas füzet vagy könyv is lehet a termék bonyolultságának függvényében. Nagyon fontos a közérthetőség követelményének betartása. A magyar nyelvű fordításnak pontosnak kell lennie! Ha hiányzik a termék használati-kezelési útmutatója, akkor a forgalmazó köteles azt a gyártótól beszerezni.

(A veszélyekre figyelmeztető jelzéseket a „Fogyasztók életének, egészségének, biztonságának védelme” című tananyag tartalmazza részletesen.)

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Keresse meg az interneten és írja le a kijelölt helyre, hogy az alábbi textiljelképeknek mi a pontos jelentése!

19. ábra. Textiljelképek

2. Keressen gyakorlati munkahelyén vagy otthonában textilterméken használati-kezelési útmutatót! Rajzolja be a jelképeket és írja le a jelentését!

3. Egy vásárló Öntől kér tájékoztatást újonnan vásárolt cipőjének jellemzőire, használatára, kezelésére vonatkozóan. Honnan tud információhoz jutni? Mire terjed ki egy lábbelihez tartozó használati-kezelési útmutató tartalma? Válaszát írja le a kijelölt helyre!

Megoldás

1.

a) A teknő a mosás jelképe.

A mosóteknőben feltüntetett számok azt a maximális hőmérsékletet mutatják °C-ban, amit nem szabad túllépni. A mosóteknő alatti vonal kíméletes eljárást jelöl. A kettős vonal nagyon kíméletes kezelést jelent, különösen gyapjútermékek esetére.

A kéz kézi mosást jelez. Az áthúzott teknő esetén nem mosható a termék (például tiszta gyapjú pulóver).

b) A háromszög a fehérítés jelképe.

A fehérítéshez vagy klóros, vagy oxigénes/klórmentes termékekre van szükség. Célja a szennyezés- és folteltávolítás javítása, és/vagy a fehérség fokozása. Klóros fehérítőszer például a nátrium-hipoklorit. Az üres szimbólum azt jelzi, hogy bármilyen oxidáló fehérítőszer használható; a két átlós csík azt jelzi, hogy kizárólag oxigénes/klórmentes fehérítés megengedett.

c) Vasalás jelképe.

A vasaló jelképben a pontok száma azt jelzi, hogy mennyire lehet magas a kézi vasaló hőmérséklete. (200, 150, 110°C). Az áthúzott vasaló esetén nem vasalható a termék.

3. A lábbeliken feltüntetik anyagaikat, a felhasználási céljukat és az adott termék újszerű állapotának megőrzéséhez szükséges kezelési, tisztítási módokat. Amennyiben a fogyasztó nem tartja be ezeket az utasításokat, a keletkező kár miatt nem nyújthat be reklamációt.

Példa: „Figyelem! Minden olyan cipőápolószer, amely szilikont tartalmaz (gyorsfények) tönkreteszi a bőrt, mert annak felszíne kiszárad. Az ebből eredő bőrhiba nem képez szavatossági okot.”

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Jelölje be, hogy az alábbi állítások igazak vagy hamisak!

ÁLLÍTÁS	IGAZ	HAMIS
Minden termékhez kell használati-kezelési útmutatót adni!		
Minden élelmiszerhez kell felhasználási útmutatót adni!		
Minden textiltermékhez kell használati-kezelési útmutatót adni!		
A használati kezelési útmutatót a gyártó adja.		
A vevő a kereskedőtől is kérheti az útmutatót.		
Az Európai Unióban angol nyelven adják az útmutatót, ezért ezt hazánkban is el kell fogadni.		
Hazánkban kizárólag magyar nyelvű útmutatót lehet a termékhez adni.		
A használati-kezelési útmutató tartalmát a fogyasztóvédelmi törvény szabályozza.		

2. feladat

Ha Ön egy elektronikai cikket árusító boltban dolgozik, és a vevő azért reklamál, mert a termékhez mellékelt útmutatóban tíz nyelven is van ismertető, de magyarul nincs. Írja le, hogy mit kell Önnek tennie?

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Állítás	IGAZ	HAMIS
Minden termékhez kell használati-kezelési útmutatót adni!		+
Minden élelmiszerhez kell felhasználási útmutatót adni!		+
Minden textiltermékhez kell használati-kezelési útmutatót adni!	+	
A használati kezelési útmutatót a gyártó adja.	+	
A vevő a kereskedőtől is kérheti az útmutatót.	+	
Az EU-ban angol nyelven adják az útmutatót, ezért ezt hazánkban is el kell fogadni.		+
Hazánkban kizárólag magyar nyelvű útmutatót lehet a termékhez adni.		+
A használati-kezelési útmutató tartalmát a fogyasztóvédelmi törvény szabályozza.		+

Megjegyzések:

- Csak azokhoz a termékekhez kell útmutatót adni, amelyekre külön jogszabályok ezt előírják. A Fogyasztóvédelemről szóló törvény nem rendelkezik a tartalom részleteiről.
- Hazánkban nem követelmény, hogy csak magyarul legyen a tájékoztatás, de az igen, hogy pontos magyar fordítást adjanak a termékhez.

2. feladat

A kereskedő köteles a gyártótól vagy importálótól beszerezni a magyar fordítást, és a fogyasztó rendelkezésére bocsátani (például postán elküldeni).

Egy figyelmes kereskedőnél nem fordulhat elő, hogy a vevő vegye észre a hiányt.

TÁJÉKOZTATÁS A TERMÉK MINŐSÉGÉRŐL ÉS MEGFELELŐSÉGÉRŐL

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

1. Írja le, hogy Ön szerint milyen tulajdonságok, jellemzők megléte esetén mondjuk jó minőségűnek az alábbi termékeket: mobiltelefon, edzőcipő, tej, arckrém!

2. Írja le, milyen jelzésekkel találkozott már valamely terméken, amely a jó minőségére utal?

3. Írja le, hogy Ön szerint a termék márkaneve vagy védjegye tanúsítja-e a termék jó minőségét?

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A fogyasztóvédelmi törvény előírja, hogy az áru jellegétől és rendeltetésétől függően a **termékcímkének tartalmaznia kell a termék minőségi osztályba sorolását, a megfelelőségi jelölését**, valamint a – minőséggel összefüggésbe hozható – alapvető műszaki jellemzőit, az energiafelhasználásának ismérveit, a környezet-, illetve természetkímélő jellegét.

A minőséggel, a minőségjellemzőkkel, a minőségtanúsítással a legtöbb szakképesítés esetén a 0004-06-os modul tananyaga foglalkozik részletesen, most csak a legfontosabbakat elevenítjük fel!

A MINŐSÉG

Minőségen a termék olyan tulajdonságainak és jellemzőinek az összességét értjük, amelyek alkalmassá teszik kifejezett vagy elvárható igények kielégítésére.

A jó minőségű terméknek meg kell felelnie számos fogyasztói, társadalmi elvárásnak.

A jó minőségű termék

- megfelel a szabványoknak, előírásoknak (ez a legrégábbi minőség-megítélési szempont),
- megfelel a használatra való alkalmasságnak,
- megfelel a vevő nyilvánvaló igényeinek,
- megfelel a vevő rejtett (látens) igényeinek.

Újabban a fenti lista kiegészül a következőkkel:

- megfelel a környezetvédelmi elvárásoknak,
- megfelel a társadalmi elvárásoknak.

A minőségi osztály mutatja meg, hogy az elkészült termék minősége mennyire felel meg a minőségi követelményeknek, ezért írja elő a jogszabály a termék minőségi osztályának feltüntetését.

Hazánkban öt minőségi osztályt különböztetnek meg:

- kiválóan használható (I. osztály vagy „A” osztály)
- jól használható (II. osztály vagy „B” osztály)
- közepesen használható (III. osztály vagy „C” osztály)
- még megfelelő (IV. osztály vagy „D” osztály)
- selejt (V. osztály vagy „E”)

A MINŐSÉGTANÚSÍTÁS

Egyes termékek esetén kötelező a megfelelőség (a minőség) értékelése is. Ezek csak az előírt mód szerinti megfelelőségi tanúsítvánnyal, megfelelőségi nyilatkozattal, illetve megfelelőségi jelöléssel együtt forgalmazhatók.

Ilyen termékek például a villamossági termékek (hűtő- és fagyasztószekrények, mosógépek, mosogatógépek), az aerosolos csomagolások, a melegvízkazánok, a gázkészülékek, egyes mérlegfajták, különleges tulajdonságú élelmiszerek, a textiltermékek, az építési anyagok, atűzvédelmi anyagok, a kozmetikumok stb.

A termékek megfelelőségének tanúsítása azt jelenti, hogy a gyártó a saját vagy az arra feljogosított szervezet (ún. akkreditált laboratórium) vizsgálata alapján igazolja, hogy a terméke megfelel a minőségi követelményeknek.

A minőségtanúsítási rendszerünk több szintű.

1. szint: A gyártó megfelelőségi tanúsítása

A gyártó köteles a terméknek a fogyasztó számára fontos tulajdonságait és jellemzőit feltüntetni! Ilyen tanúsítványnak számítanak:

- **Műszaki dokumentáció** (Minőségi vagy megfelelőségi bizonyítvány): A tartós fogyasztási cikkekhez a gyártó köteles ezt összeállítani. A műszaki dokumentáció pontos tartalmát az adott termékcsoporthoz vonatkozó rendeletek pontosan tartalmazzák (például mosógépek, hűtőszekrények stb. esetében). A dokumentációhoz tartozik a használati-kezelési útmutató is. Előírhatják egyes termékcsoporthoz ún. adatlap összeállítását vagy az energiafogyasztást lényegesen befolyásoló adatok ismertetését is, amelyről a fogyasztókat adatlappal és energiatakarékos címkével kell tájékoztatni. A műszaki dokumentáció alapján a gyártó megfelelőségi nyilatkozatot állít ki.
- **Minőségi jel/Megfelelőségi jel:** A gyártó tanúsítja, hogy a terméke megfelel a szabványok előírásainak, és feltünteti a szabványszámot, az osztályba sorolást. Egyes esetekben a megfelelőségi nyilatkozat alapján kell a megfelelőségi jelölést a gyártónak a terméken elhelyezni (például hűtők).
- **A CE-jel:** A francia Conformité Européenne szóösszetétel rövidítése alapján az **EU-konformitás (EU-irányelveknek való megfelelés jele.)** Ezt a jelet a gyártónak nem a fogyasztók számára, hanem a hatóságok számára kell feltüntetnie. A gyártó ezzel tanúsítja, hogy a terméke megfelel az Európai Unióban kötelezően betartandó szabványoknak (direktíváknak)¹⁹, azaz a termék nem jelent veszélyt a fogyasztók egészségére, testi épségére, a környezetre. Csak meghatározott termékcsoporthoz kell ezt a jelet alkalmazni: például villamos termékek, gépek, gyermekjátékok, építési termékek, melegvízkazánok, gázkészülékek stb. Míg a gyermekbútorok esetén előírt ez a jelzés, az egyéb bútorok esetén nem.

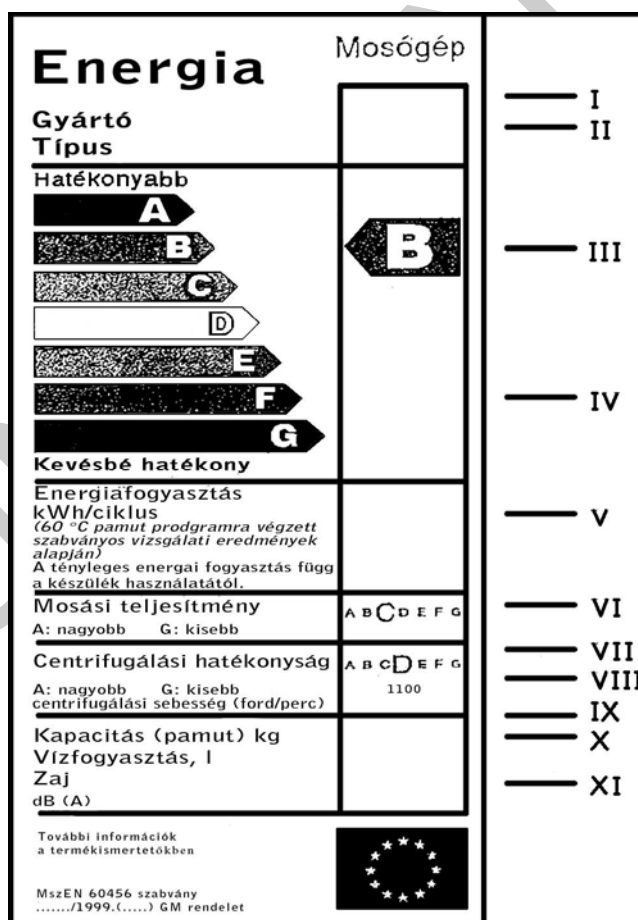
¹⁹ Az Európai Unióban a szabványok többsége csak ajánlás, de a direktívák jogszabályok.

Azon termékeknel, amelyeknel engedélyhez kötött a forgalmazás, nem szükséges a CE jel alkalmazása (élelmiszer, gyógyszer, jármű, vegyi anyagok).

20. ábra. CE-jel

Az energiahatékonysági címke (mosógépek esetén)

21. ábra. Energiahatékonysági címke (mosógép)

Jelölések az energiahatékonysági címkén:

A gyártó neve és védjegye

A készülék típusazonosítója

A készülék energiahatékonysági osztálya: a készülék osztálybesorolását a vonatkozó nyíllal azonos szinten kell elhelyezni.

Az EU eco-label (EU környezetvédelmi öko-címke) követelményeinek való megfelelés jele, vagy a „környezetbarát védjegy” jele, ha azt a termék elnyerte.

Az energiafogyasztás (kWh/ciklus) 60°C-os pamutprogramra a szabványos vizsgálati eljárásnak megfelelően.

Mosási teljesítmény osztály

Centrifugálási hatékonyság osztály: a „normál 60°C pamut program” mellett mért legnagyobb centrifugálási fordulatszám a vonatkozó szabvány vizsgálati eljárásának megfelelően.

A készülék kapacitása 60°C pamut programra vonatkozó szabványoknak megfelelően.

A mosási ciklusonkénti vízfogyasztás a 60°C pamut program használata esetén, a vonatkozó szabványos vizsgálati eljárásnak megfelelően.

Zajtelsítmény a mosási és centrifugálási ciklusok alatt a normál 60°C pamut program használata esetén, amennyiben meghatározásra kerül a vonatkozó szabványok szerint.

2. szint: A független szabványossági tanúsítás

Több termékcsoporthoz sem a vásárlók, sem a hatóságok nem elégednek meg a gyártó saját tanúsítványaival, mert nem lehetnek biztosak abban, hogy minden gyártó valóban helyes információkat ad a saját termékéről. Sajnos több esetben a hatósági vizsgálatok kimutatták, hogy a termék nem felel meg a feltüntetett információknak.

Ezért vált szükségessé a független minőségtanúsítás rendszerének kidolgozása. **A független szabványossági minőségtanúsítás független laboratórium vizsgálata alapján kiadott hiteles tanúsítvány, amely igazolja, hogy a vizsgált termék megfelel az előírásoknak, szabványoknak.**

A független szabványossági tanúsítás tehát általában önkéntes, azonban egyes termékcsoporthoz kötelezővé tehetik meglétét, elsősorban az egészségre, biztonságra veszélyes termékek esetén.

Például az élelmiszerek egyik speciális csoportjánál, az ún. bioélelmiszereknél kötelező egy független intézet tanúsítását beszerezni.

22. ábra. Bioélelmiszerek tanúsítványai²⁰

Ökológiai jelöléssel csak azok a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek forgalmazhatók, amelyeket a jogszabályi előírások betartásával és elismert ellenőrző szervezet ellenőrzése mellett termeltek, illetve dolgoztak fel.²¹

3. szint: A független megkülönböztető tanúsítás

Egyes gyártók szeretnék megkülönböztetni jó minőségű terméküket a többi, hasonló rendeltetésű terméktől.

A gyártók számos **megkülönböztető minőségi jel** elnyerésére pályázhatnak.

A független megkülönböztető tanúsítás jellegéből adódóan **önkéntes**.

A legismertebb magyar megkülönböztető minőségjelek:

- Kiváló Áruk Fóruma (KÁF) (ez volt a legismertebb, a legelső magyar védjegy),
- Kiváló Magyar Élelmiszer,
- Környezetbarát Termék védjegy,
- Magyar Minőség Háza védjegy,
- Magyar Termék Nagydíj,
- KERMI különdíj és minőségjel (Kereskedelmi és Minőségellenőrző Intézet új neve az új tulajdonos miatt: TÜV SÜD KERMI).

²⁰ <http://www.biokontroll.hu>

²¹ Ezt a minősítő munkát Magyarországon a Biokontroll Hungária Nonprofit Kft. és az Ökogarancia Hungária Kft. végzi. A 79/2009 (VI. 30.) FVM rendelet a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek ökológiai gazdálkodási követelmények szerinti tanúsításának, előállításának, forgalmazásának, jelölésének és ellenőrzésének részletes szabályairól.

23. ábra. Megkülönböztető minőségtanúsítványok²²

Újabban minőségkövetelményként elvárható, hogy a termék feleljen meg a környezetvédelmi, társadalmi elvárásoknak. Sok vásárló hajlandó többet fizetni, ha tanúsítják, hogy a vásárolt termék vagy az előállításának folyamata nem káros a környezetre, az előállításához nem alkalmaztak gyermekmunkásokat (például szőnyegeknel gyakori), tiszteletben tartották az előállító munkások emberi, szociális jogait, nem embertelen körülmények között, éhbérért dolgoztatták őket stb.

Ilyen tanúsítványra példa az FSC márkajelzés vagy garancia²³

24. ábra. FSC márkajelzés

²² TÁMOP 2.2.1. előprojektben készített anyag: A minőség

²³ www.europapier.com, www.fsc.org

Az FSC (Forest Stewardship Council – Felelős Erdőgazdálkodás Tanácsa) az egyik legelterjedtebb nemzetközi minősítés, amely garanciát jelent az ökológiailag fenntartható gazdálkodásra és a helyi lakosság jogainak és érdekeinek figyelembevételére.

A tanúsítvány célja a világviszonylatban zajló környezetpusztító erdőgazdálkodás visszaszorítása. A független akkreditált testülettől származó minősítés, vagy az FSC logó garantálja, hogy az adott termék (fa- és papíráru) olyan erdőgazdaságból származik, ahol a kitermelés és erdő újraterelítés során figyelembe veszik a biológiai sokféleséget és az ökológiai egyensúly fenntartását.

A fenti tanúsítvánnyal találkozhat a vásárló például a kerti bútorokon, amelyek egzotikus fából készültek.

Egy másik hasonló tanúsítvány a PEFC²⁴

25. ábra. PEFC logó

(Pan-European Forest Certification – Pán-európai Erdőtanúsítási Rendszer)

A PEFC logó bizonyítja a fa- és papírttermékek vásárlóinak, hogy vásárlásaikkal fenntartható erdőgazdálkodást támogatnak.

Egyes kereskedelmi cégek nem fogadnak el olyan termékeket a beszállítóiktól, amelyeket gyermekmunkával állítottak elő. Például az egyik legnagyobb lakberendezési áruházlánc honlapján olvashatunk erről részletesebben²⁵. A cég olyan nemzetközi szervezetekkel működik együtt, mint az UNICEF és a Mentsd meg a gyerekeket!

26. ábra. Mentsd meg a gyerekeket! logója

²⁴ www.pefc.org

²⁵ www.IKEA.hu

Egyéb ismertebb környezetbarát termék jelölések:

27. ábra. Környezetbarát termék védjegy

28. ábra. Ózonréteget kímélő termék (freonmentes termék)

29. ábra. Zöld ecset (környezetkímélő festékek hazai jele)

Öko-TEX minőségtanúsítvány a textilipari termékeken:

30. ábra. ÖKO-TEX tanúsítvány²⁶

„Bizalom a textíliában”²⁷: „Ártalmas kísérőanyagokra vizsgált az ÖKO-TEX Standard 100 szerint” emblémával találkozhat a vásárló egyes textiltermékeken. A vizsgált termék nem tartalmazhat olyan anyagokat, amelyek ártalmasak lehetnek a viselőjére (például rákkeltő, allergiát okozó színezékek, formaldehid, nehézfémek, szerves oldószerek, növényvédőszer stb.).

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁSI RENDSZEREK

A gyártók tevékenységére vonatkozó tanúsításokat minőségbiztosítási rendszereknek nevezik.

A minőségbiztosítási rendszerek lényege, hogy azok a cégek, akik tanúsíttatni tudják, hogy képesek jó minőségben vagy a környezetvédelmi, élelmiszerhigiéniai szempontokat figyelembe véve gyártani, piaci előnyre tehetnek szert. Ilyen tanúsítvány megszerzése szinte minden esetben önkéntes a vállalat számára, de egyes esetekben jogszabály is előírhatja megszerzését (például élelmiszer-előállítók, -forgalmazók számára) vagy a szerződő partner is kikötheti meglétét. A tanúsítvány megszerzése komoly munkát igényel és sok pénzbe kerül a gyártók, forgalmazók számára.

A gyártók termékeiken feltüntethetik, hogy a termék gyártása valamelyik minőségbiztosítási rendszer alapján történik.

A legfontosabb minőségbiztosítási rendszerek:

- ISO 9000-es szabványsorozat: Minőségirányítási rendszerek

Elősegíti és garantálja a termékek és szolgáltatások állandó kifogástalan minőségét, a vevői igényeknek való magasabb szintű megfelelést.

- ISO 14001:2004: Környezetközpontú Irányítási Rendszerek (KIR)

A környezetközpontú irányítási rendszer bevezetése és működése elősegíti a természeti erőforrások megóvását, a szennyezések és kockázatok csökkentését, a dolgozók és a környéken lakók egészségének megőrzése érdekében.

²⁶ www.matraccity.hu

²⁷ www.matraccity.hu

- **HACCP-rendszer** (Veszélyelemzés, Kritikus Szabályozási Pontok)

Ma már a világ számos országában, így hazánkban is jogszabályokban kötelezővé tették a HACCP élelmiszerbiztonsági rendszer bevezetését az élelmiszerlánc szereplői számára, így az élelmiszer-forgalmazók számára.

- **ISO 22000:2005 szabvány: Élelmiszer-biztonsági rendszerek tanúsítása, igazolása, az élelmiszerláncban részt vevő szervezetekre vonatkozó követelmények**

Az ISO 22000:2005 szabvány magában foglalja a HACCP-előírás alapelveit és alkalmazásának lépéseit.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Fogalmazza meg és írja le, hogy Ön szerint hogyan értelmezhetők egy személyautó esetén a tanult megfelelőségi szempontok:

- megfelelés a szabványoknak, előírásoknak,
- megfelelés a használatra való alkalmasságnak,
- megfelelés a vevő nyilvánvaló igényeinek,
- megfelelés a vevő rejtett (látens) igényeinek,
- megfelelés a környezetvédelmi elvárásoknak,
- megfelelés a társadalmi elvárásoknak.

2. Soroljon fel olyan termékeket/termékcsoportokat, amelyek az utóbbi években terjedtek el, és azért futottak be fényes karriert, mert egy nagyon fontos vevői igényt tudtak kielégíteni! Hallott már olyan termékekről, amelyek a XX. század legnagyobb technikai, vegyipari találmányai? Írjon néhány példát!

Megoldás

1. Egy jó minőségű, piacon sikeres gépkocsinak meg kell felelnie:

- a műszaki előírásoknak, szabványoknak,
- el kell látnia alapfunkcióját (közlekedni lehessen vele),
- ki kell elégítenie a vevő nyilvánvaló igényét (például legyen ellátva biztonsági berendezésekkel),
- ki kell elégítenie a vevő rejtett igényét (például a vevő „felvág hasson az ismerősei előtt”),
- feleljen meg a környezetvédelmi és társadalmi igényeknek (a kocsi alacsony fogyasztásával ne bocsásson túl sok káros gázt a levegőbe, ne szennyezze a környezetet, legyen benne katalizátor).

2. Például mobiltelefon, személyi számítógép, elektromos háztartási kisgépek stb. A XX. században találták fel a TV-t, rádiót, a műanyagokat, a szintetikus mosószert, sampont, stb.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Adja meg a pontos választ a tanultak alapján az esetfelvetésben feltett kérdésre! A kérdés: A márkajel és a védjegy minőségtanúsítvány-e?

2. feladat

Jelölje be a táblázatban, hogy az alábbi tanúsítványok a tanúsítási rendszer mely szintjeit jelentik!

Tanúsítvány	A gyártó megfelelőségi tanúsítványa	Független szabványossági tanúsítás	Független megkülönböztető tanúsítás	Minőségbiztosítási rendszer
HACCP				
CE-jel				
Kiváló Magyar Élelmiszer				
Bioélelmiszer				
Minőségi jel				
ISO 14000				
Műszaki dokumentáció				
ISO 9000				
ÖKO-TEX				

3. feladat

Keresse fel a Magyar Szabványügyi Testület honlapját (www.mszt.hu)! Írja le a szabványossági terméktanúsítás elnyerésének menetét!

4. feladat

Keresse fel a Magyar Szabványügyi Testület honlapját (www.mszt.hu/tanúsítások)!

Nézze meg és írja le, hogy az ISO 14001-es (KIR) működtetése milyen kedvező hatásokat eredményez a cég számára!

MEGOLDÁSOK

1. feladat

A márkajel és a védjegy nem minőségtanúsítvány. Minőségtanúsítási szerepük csak közvetett. Természetesen rossz minőségű terméket értelmetlen drága védjegyzetelési eljárásnak alávetni. Ugyanakkor, ha a vevők tudatában egy márkanévhez vagy védjegyhez jó minőségű termék kapcsolódik, akkor nagyon fontos szerepük van egy újabb vásárlási döntés befolyásolásában. A vásárlók előnybe helyezik a már ismert márkájú termékek megvásárlását egy ismeretlennel szemben, ha a tapasztalatuk pozitív volt velük kapcsolatban.

2. feladat

Tanúsítvány	A gyártó megfeleléségi tanúsítványa	Független szabványossági tanúsítás	Független megkülönböztető tanúsítás	Minőségbiztosítási rendszer
HACCP				+
CE-jel	+			
Kiváló Magyar Élelmiszer			+	
Bioélelmiszer		+		
Minőségi jel	+			
ISO 14000				+
Műszaki dokumentáció	+			
ISO 9000				+
ÖKO-TEX			+	

3. feladat

- A tanúsítási igény beadása az MSZT-hez.
- A tanúsítási igény előzetes vizsgálata.
- Helyszíni szemle a gyártónál.
- A kijelölt vizsgáló szervezet a helyszíni szemle során vett mintákon elvégzi a termékre vonatkozó követelmények szerinti vizsgálatokat.
- A vizsgálati dokumentumokat az MSZT műszaki tanácsadója értékeli.
- MSZT a jelentést megküldi a kérelmezőnek.
- A tanúsítási okirat 3 éves érvényességi időtartamán belül az MSZT évente felügyeleti ellenőrzést tart.
- A tanúsítási okirat lejártakor a cég kérheti az okirat megújítását.

4. feladat

A anyag- és energiafelhasználás csökkenése, szennyezőanyag-kibocsátás csökkenése, hulladék-keletkezés csökkenése, hulladék-újrafelhasználás javulása, környezetért viselt felelősségek egyértelmű meghatározása, a cég társadalmi, piaci megítélésének javulása, új piacok megszerzése, megtartása, illetve bővítése.

MUNKANYAG

TÁJÉKOZTATÁS A TERMÉK FELHASZNÁLHATÓSÁGÁNAK, MINŐSÉGMEGŐRZÉSÉNEK IDEJÉRŐL

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

1. Nézze meg konkrét példákon, hogy milyen módon tüntetik fel élelmiszerek esetében azt az időpontot, ameddig az adott termék fogyasztható/forgalmazható.

Írjon példákat (például tej, kenyér, rizs, tea, csokoládé, jégkrém stb.)!

2. Ön szerint mit tehet egy kereskedő, ha néhány napon belül lejáró minőség-megőrzési idő miatt el szeretne adni egy terméket? Válaszát írja le a kijelölt helyre!

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A fogyasztóvédelmi törvény előírja, hogy egyes termékcsoporthoz esetén fel kell tüntetni a rendeltetésszerű használhatóságának vagy minőségmegőrzésének várható időtartamát.

Különös jelentősége van ennek az élelmiszerek és a vegyi áruk esetén.

AZ ÉLELMISZEREK MINŐSÉG-MEGŐRZÉSI VAGY FOGYASZTHATÓSÁGI HATÁRIDEJÉNEK FELTÜNTETÉSE

Egy élelmiszer **minőség-megőrzési időtartama** az az idő, ameddig az élelmiszer megfelelő tárolás mellett megőrzi sajátos tulajdonságait, tehát jó minőségét.

Ezt a következők szerint tüntetik fel:

A dátumot az alábbi szavak előzik meg:

- „Minőségét megőrzi...-ig”, (amennyiben a dátumban szerepel a nap megjelölése),
- „Minőségét megőrzi... végéig” (más esetekben).

Ezután a következőkkel egészítik ki:

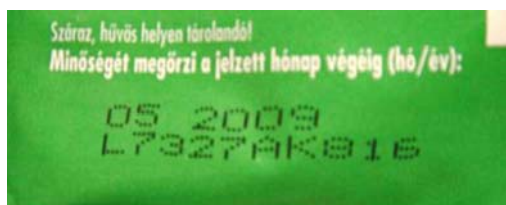
- vagy maga a dátum, vagy
- hivatkozás arra, hogy a dátum hol található a címkézésen.

Ha szükséges, ezeket az adatokat a tárolási feltételek leírása követi, amelyeket be kell tartani, ha a terméket a megadott időszakon keresztül meg kívánják őrizni.

A dátum világos, időrendi sorrendben tartalmazza a napot, a hónapot és az évet.

Azon élelmiszerek esetében:

- amelyek minőségüket három hónapnál rövidebb ideig őrzik meg, elegendő a nap és a hónap feltüntetése,
- amelyek minőség-megőrzési ideje három hónapnál több, de 18 hónapnál rövidebb elegendő a hónap és az év feltüntetése,

31. ábra. Hó/év jelölés

- amelyek 18 hónapnál hosszabb ideig tárolhatók, elegendő az év feltüntetése.

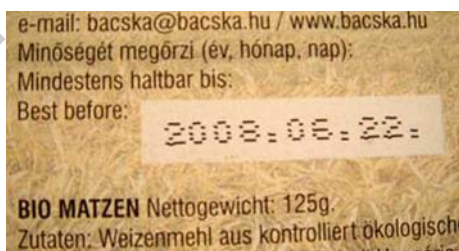
A minőség-megőrzési időtartam feltüntetése nem szükséges néhány esetben:

- például friss gyümölcs és zöldség, beleértve a burgonyát, amelyet nem hámoztak meg, vágtak fel vagy kezeltek hasonló módon,
- nem szőlőből, hanem más gyümölcsökből előállított bor, likőrbor, szénsavas bor, aromásított bor és hasonló termékek,
- legalább 10 térfogatszázalék alkoholt tartalmazó italok,
- pék- vagy cukrászáruk, amelyeket tartalmuk természeténél fogva a gyártásuktól számított 24 órán belül elfogyasztanak,
- ecet,
- főzősó,
- szilárd cukor,
- cukrásztermékek, amelyek csaknem kizárólag aromaanyagokat és/vagy színezett cukorféléket tartalmaznak,
- rágógumi és hasonló rágásra szánt termékek.

A hazai hagyományos dátumfeltüntetés egy kis gondot okozott az európai kereskedelmi szokásokhoz való alkalmazkodásban, mert a magyar az egyetlen nyelv Európában, ahol a dátumot az év/hónap/nap és nem a nap/hónap/év sorrendben adják meg. Az EU-harmonizáció keretében a fordított dátumjelölést is meg kellett engednünk.

Az ezredváltással 2001-től olyan helyzet keletkezett, hogy az év rövidített, 2 számjegyű jelölése a hónappal és a nappal is összekeverhetővé vált (például 09 10 jelenthetné 2009. év 10. hónapot és 2010. év 09. hónapot, vagy ha hónapot és napot jelöl, akkor nem mindegy, hogy egy termék szeptember 10-én vagy október 9-én „jár le”).

Ezen problémák megoldására egy **rendeletmódosítás megengedte mindkét (év/hónap/nap), (nap/hónap/év) sorrendű lejárat dátum megadását, de előírja, hogy a „minőségét megőrzi” szavakhoz kapcsolva tüntessék fel, hogy melyik megoldást használják.**

32. ábra. év/hónap/nap jelölés

A magyar rendelet lehetővé teszi a félreértések elkerülésére, hogy **nem kell feltüntetni a dátummegjelölés sorrendjét** abban az esetben, ha az évet négy arab számmal adják meg vagy a hónapot betűvel vagy római számmal egyértelműen kiírják!

Példák:

- Pistácia-nugát jégkrém: Minőségét megőrzi: -18°C-on tárolva a jelzett hónap végéig (hó/év): lásd a csomagolás oldalán (06-2011)
- Paradicsomlé: Minőségét megőrzi: lásd fent (nap/hónap/év) 30/04/2009

Megjegyzés: ebben az esetben elegendő lett volna a hónap és az év feltüntetése, valamint a dátumsorrend feltüntetése is felesleges, mert az évszám miatt egyértelmű a sorrend.

Olyan élelmiszerek esetében, amelyek mikrobiológiai szempontból gyorsan romlandók, és ezért rövid idő elteltével valószínűleg közvetlen veszélyt jelentenek az egészségre, a minőség-megőrzési időt a fogyaszthatósági időtartam lejárata helyettesíti.

A dátum világos formában tartalmazza a napot, a hónapot és lehetőség szerint az évet, ebben a sorrendben.

Példa:

2,8%-os tej (magas hőmérsékleten hőkezelt, homogénezett, félzsíros tej, zsírtartalom 2,8% (m/m): 0-6 °C között tárolva fogyasztható a csomagolás tetején jelzett időpontig (hónap, nap) 08.03.

A kereskedőnek az áru átvételekor figyelnie kell, hogy a terméken a határidők fel vannak-e tüntetve!

A forgalmazásnál is különös figyelmet kell fordítani arra, hogy „lejárt” áru nem forgalmazható! Ha ellenőrzéskor ilyen terméket találnak az ellenőrök, akkor a forgalmazását megtiltják és bírságot szabnak ki.

A feltüntetett tárolási feltételeket a kereskedő köteles betartani, mert a határidőkön belül a tökéletes minőség csak így biztosítható!

33. ábra. Fogyaszthatóság feltüntetése a tárolási feltétel megadásával

Az Európai Unióban a minőség-megőrzési időt „best before” („eddig a legjobb”) felirattal jelzik. Ez azt jelenti, hogy addig tudják garantálni a tökéletes minőséget, de ennek letelte után még nem jelent egészségügyi kockázatot a termék fogyasztása. Ha például egy csokoládé vagy fűszer minőség-megőrzési ideje lejárt egy kis ideje, még nem biztos, hogy rossz minőségű, ezért árengedménnyel még forgalmazható! A vásárló eldöntheti, hogy megvásárolja-e így (árengedménnyel), vagy sem az adott terméket.

Hazánkban egyes kereskedők néhány nappal a minőség-megőrzési idő lejárata előtt feltűnő címkével megjelölve, árengedménnyel próbálják meg ezeket a termékeket forgalmazni. Sok vásárló szívesen megvásárolja az árengedményes termékeket.

A fogyaszthatósági határidőket viszont az Európai Unióban is szigorúan be kell tartani!

A KOZMETIKAI TERMÉKEK FELHASZNÁLHATÓSÁGÁNAK FELTÜNTETÉSE

A kozmetikai termékek csomagolásán, tárolóedényén vagy címkéjén a következő módokon kell feltüntetni a minőségmegőrzés legrövidebb időpontját azon termékeknél, amelyeknél az 30 hónapnál rövidebb:

„felhasználható (év/hónap):”, illetve „felhasználható (hónap/év)” dátum feltüntetése vagy felhasználható (év/hónap)”, illetve „felhasználható (hónap/év)” utalás a dátum feltüntetés helyére a csomagoláson”²⁸

Nagyon fontos a 30 hónapot meghaladó minőségmegőrzési idejű kozmetikai termék esetében annak az időszaknak a feltüntetése, amely megmutatja, hogy a csomagolás felbontása után meddig lehet felhasználni a terméket.

Ezt a felhasználhatósági időt egy nyitott tégellyel jelzik. Ebbe beleírják azt a hónapszámot, ameddig még vállalja a gyártó, hogy jó minőségű a termék, feltéve, hogy betartották a tárolási követelményeket. Például 12 hónap: 12 M (angol month szó után).

Ha az szükséges, a minőségmegőrzés szempontjából fontos tárolási körülményeket is fel kell tüntetni!

²⁸ 40/2001. (XI. 23.) EüM rendelet a kozmetikai termékek biztonságosságáról, gyártási, forgalmazási feltételeiről és közegészségügyi ellenőrzéséről

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Ön szerint milyen módszerrel kerülhető el, hogy ne a későbbi időpontban beérkezett árut vigyék el előbb a vevők, és a régebbi termék a kereskedőnél maradjon! Válaszát írja le a kijelölt helyre!

2. Egy élelmiszer- és vegyiáru-kereskedő mely esetekben utasíthatja vissza egy szállítmány átvételét, különös tekintettel a minőség-megőrzési/fogyaszthatósági határidőkre? Válaszát írja le a kijelölt helyre!

3. Egy fogyasztó a fogyaszthatósági vagy minőség-megőrzési időn belüli élelmiszert vásárolt, de otthonában észrevette, hogy a minősége nem megfelelő (például kicsomagolás után érzékeli, hogy rossz szaga van a felvágottnak, savanyú a tej, nyálkás a hús stb.). Önnél reklamál a boltban. Mit kell tennie ebben az esetben? Válaszát írja le a kijelölt helyre!

Megoldás

1. A FIFO-elv (angol kifejezés: first in–first out) betartásával, azaz amelyik termék elsőnek jött be a boltba az elsőnek is menjen ki. Magyarul: EBEK elv: elsőnek be–elsőnek ki. Ezt úgy érik el, hogy a polcon a frissebb terméket a régebbi mögé helyezik, vagy ki sem hozzák addig a raktárból, amíg el nem fogy az előző szállítmány.

2. Az áruátvétel visszautasításának esetei:

- Először meg kell állapítani, hogy az áruval érkező szállítólevélen vagy a számlán feltüntetett áru és mennyiség azonos-e a megrendeléssel. Ha nem egyezik a választék vagy a mennyiség, akkor a szállítmányt a megrendelő nem köteles átvenni.
- **Vissza kell utasítani a lerakodást, ha a hűtláncot nem biztosították** (nem biztosították a tárolási hőmérsékletet a szállításkor), **vagy ha a minőség-megőrzési/fogyaszthatósági idő lejárt, vagy meghatározott része – általában 1/3-a – eltelt!**

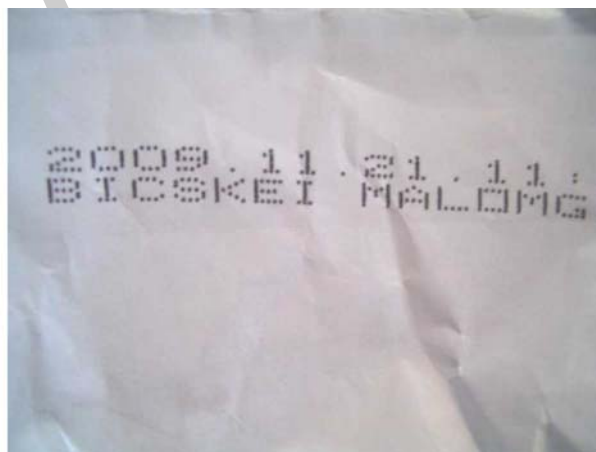
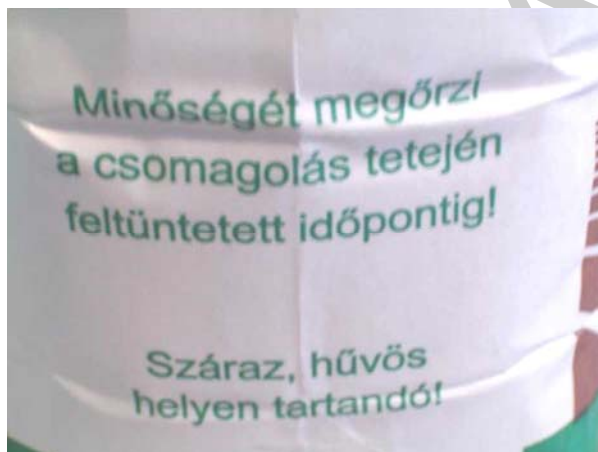
3. A kereskedő vita nélkül köteles kártalanítani a vásárlót, amennyiben számlával, nyugtával tudja igazolni a vásárlás helyét, idejét. A kártalanítás kétféle módon történhet: vagy visszafizeti a vételárat, vagy hibátlan minőségű termékekre cseréli. A vásárló dönti el, hogy melyik megoldást kéri. A fogyasztó nem kötelezhető a termék árának más termékekre történő levásárlására!

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK**1. feladat**

Ön szerint akkor is változatlanul eltartható a termék a jelzett lejáratí időpontig, ha egy terméket már felbontott a fogyasztó, de nem fogyasztotta el a teljes tartalmát? Indokolja választát írásban!

2. feladat

Megfelelő-e az alábbi példában a minőségmegőrzés feltüntetése. Indokolja választát írásban!

34. ábra. A minőség-megőrzési határidő feltüntetése liszt esetén

3. feladat

Jelölje x-el, hogy helyesek-e a következő dátumjelölések?

Jelölés	IGEN	NEM
Minőségét megőrzi: (nap/hónap/év) 30/04/2009		
Minőségét megőrzi: (nap/hónap/év) 30/04/09		
Minőségét megőrzi: 30/04/09		
Minőségét megőrzi: 30/04/2009		

MEGOLDÁSOK

1. feladat

A feltüntetett határidők csak bontatlan fogyasztói csomagolásokra vonatkoznak. A felbontott csomagolások tartalmát rövid időn belül célszerű elfogyasztani, bár ez nagymértékben függ a termék összetételétől, jellegétől is.

Egyes esetekben (konzervek) a gyártó erre külön felhívja a fogyasztó figyelmét (például „A termék tartósítószerrel nem tartalmaz, ezért felbontás után hűtőben tartandó, és néhány napon belül elfogyasztandó!”).

2. feladat

Helyes a minőség-megőrzési idő feltüntetése.

3. feladat

Jelölés	IGEN	NEM
Minőségét megőrzi: (nap/hónap/év) 30/04/2009	x	
Minőségét megőrzi: (nap/hónap/év) 30/04/09	x	
Minőségét megőrzi: 30/04/09		x
Minőségét megőrzi: 30/04/2009	x	

TÁJÉKOZTATÁS A TERMÉK ÁRÁRÓL

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

1. Írja le, hogy az alábbi esetekben milyen árfeltüntetési gyakorlattal találkozott már!

Kirakati termékek árának feltüntetése:

Akciós termék árának feltüntetése:

Zöldségek árának feltüntetése:

Egy csokoládémikulás árának feltüntetése:

Szaloncukor árának feltüntetése:

Visszaválthatóüveges–bor árának feltüntetése:

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

AZ ÁR FELTÜNTETÉSÉNEK SZABÁLYAI

Az árak feltüntetésének alapelveit a fogyasztóvédelmi törvény, míg a részletes szabályozást a Gazdasági Miniszter által kiadott rendelet tartalmazza²⁹.

A fogyasztóvédelmi törvény szerint:

- Az ár feltüntetése a forgalmazó feladata.
- A fogyasztót írásban tájékoztatni kell a megvételre kínált termék eladási áráról és egységáráról!

Az eladási ár az áruért a fogyasztói forgalomban fizetendő ár, amely magában foglalja az általános forgalmi adó és az árut terhelő más adók, illetve egyéb fizetési kötelezettségek összegét is.

Az egységár az áru egy kilogrammjáért, egy literéért vagy milliliteréért, egy méteréért, egy négyzetméteréért, egy köbméteréért vagy egy darabjáért fizetendő eladási ár.

- Az eladási árat, az egységárat egyértelműen, könnyen azonosíthatóan és tisztán olvashatóan kell feltüntetni!
- Az eladási árat és az egységárat a Magyar Köztársaság törvényes fizetőeszközében kifejezve kell feltüntetni!
- A termék eladási áráként és egységáráként a fogyasztó által ténylegesen fizetendő árat kell feltüntetni (bruttó ár)! (A nettó ár+ÁFA típusú árfeltüntetés hibás.)
- Ha a termékre vonatkozó kereskedelmi kommunikáció (reklám) megjelöli a termék eladási árát, az egységárat is meg kell adni!
- Az árcédulát úgy kell elhelyezni a termék csomagolásán, hogy ne takarjon el egyéb fontos információkat!

²⁹ 7/2001. (III. 29.) GM rendelet a fogyasztói forgalomba kerülő áruk és szolgáltatások árának feltüntetéséről

35. ábra. Az árcímke eltakarja, hogy milyen termék található az ajándék fémdobozban

További szabályok a miniszteri rendelet szerint:

Az eladási árat az árun kell feltüntetni, vagy ha ez értelmetlen, az áru mellett kifüggesztett árjegyzéken.

Kivételt képeznek az ömlesztett áruk, amelyeken elegendő az egységárat feltüntetni. (Ömlesztett áru: az az áru, amelyet nem mérnek meg vagy csomagolnak be előre, és mérése, csomagolása a fogyasztó jelenlétében történik.)

Az eladási árat elegendő az áru mellett kifüggesztett árjegyzéken feltüntetni az alábbi esetekben:

- az 50 g, 50 ml vagy 5 cm³ alatti csomagolási egységű vagy méretű,
- az automatákból árusított, illetve
- a csomagolatlanul értékesített áruk esetén.

Minden áru egységárát is fel kell tüntetni az árun – ha az nem egyezik meg az áru eladási árával, vagy ha ez értelmetlen az áru mellett kifüggesztett árjegyzéken.

Nem kell az egységárat feltüntetni:

- az 50 g, 50 ml vagy 5 cm³ alatti csomagolási egységű vagy méretű,
- az automatákból árusított,
- az egy csomagban lévő, készletben árusított,
- a különleges díszcsomagolású termékek esetén.

Az egységárat a csomagolatlanul értékesített áruk esetén a tárolóedényen, illetve a polcon az áru megnevezésére és a mennyiségi egységre vonatkozóan jól azonosíthatóan kell feltüntetni.

Az egységárat

- a térfogatra árult áruknál literenként (Ft/l) vagy milliliterenként (Ft/ml), illetve köbméterenként (Ft/m³),
- a tömegre árult áruknál kilogrammonként (Ft/kg) vagy tonnánként (Ft/t),
- a hosszúságra árult áruknál méterenként (Ft/m),
- a felületre árult áruknál négyzetméterenként (Ft/m²),
- a kizárólag darabra árult áruknál darabonként (Ft/db) kell feltüntetni.

A gépjármű-üzemanyagok közül legalább a 95-ös és 98-as oktánszámú motorbenzin, valamint dízelgázolaj egységárait – az üzemanyagtöltő állomás területén vagy más arra alkalmas helyen, oszlopon vagy táblán – olyan magasságban és méretben is fel kell tüntetni, hogy az a fogyasztók számára a közlekedési útvonalról jól olvasható legyen.

Az akciós áruk árának feltüntetése:

Az akciós termékekre is vonatkozik, hogy a ténylegesen fizetendő árat kell feltüntetni. Ennek megfelelően hibás az a gyakorlat, amelyben csak az eredeti, kedvezmény nélküli eladási árat és az árkedvezményt adják meg százalékban vagy konkrét összegben. Az árura vonatkozó kereskedelmi kommunikációra is vonatkozik ez a szabály.

Például vásári bemutatón is szabályosan kell feltüntetni a ténylegesen fizetendő eladási árat.

36. ábra. A BNV-n kiállított hidromasszázs kád akciós árának feltüntetése

A kirakati ár feltüntetése:

Kormányrendelet írja elő, hogy a kirakatban lévő termékek eladási árát jól láthatóan fel kell tüntetni. Sok kereskedő arra hivatkozva, hogy ha a vevő meglátja az árat, esetleg nem tér be az üzletbe, elmulasztja ezt a kötelezettségét, de ezzel megszegi a jogszabályt.

Betétdíjas termékek árának feltüntetése:

A ténylegesen fizetendő árat kell feltüntetni, tehát a betétdíjjal megnövelt árat. Ugyanakkor a vevőnek tudnia kell, hogy betétdíjas terméket vásárolt, ezért külön tájékoztatást kell adni a betétdíj mértékéről is. Visszaváltáskor is ezt az összeget kell visszafizetni a vevő számára.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Ön egy nagy élelmiszer-áruház zöldség-gyümölcs osztályán dolgozik. Főnöke azzal bízta meg, hogy ellenőrizze az árak feltüntetését! Írja le, hogy mire kell különösen figyelnie ezen az osztályon?

2. A fogyasztóvédelmi vizsgálatok alkalmával mindig vizsgálati szempont az árak feltüntetésének gyakorlata. Ön szerint melyek a leggyakoribb hiányosságok?

Segítségként nézze meg az interneten a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság honlapját (www.nfh.hu), és keresse meg a hasznos tudnivalók/[vizsgálati jelentések/2007. évi jelentések](#) menüpont alatt az NFH által végzett országos felmérés eredményét [az árak feltüntetésével kapcsolatos jogszabályok betartásáról!](#)

Megoldás

1. A zöldség-gyümölcs osztályon a legtöbb terméket ömlesztve hozzák forgalomba, ezért itt az árat az áru mellett kifüggesztett árjegyzéken kell feltüntetni. Elegendő az egységárat feltüntetni. Fontos, hogy kiderüljön, hogy az ár 1 db vagy 1 egységnyi (kg) termékre vonatkozik.

2. A vizsgált 2070 kereskedelmi egységből 1143-ban találtak kifogásolni valót. Ez 55%, amely 10%-kal több a megelőző évi vizsgálat eredményénél, tehát a helyzet romlott. A vizsgálat 1 421 225 db terméket érintett. Ennek 7,3%-ában merült fel kifogás.

Leggyakoribb hiányosságok:

- az eladási ár nem egyértelmű feltüntetése (ÁFA rossz feltüntetése),
- egységár hibás feltüntetése,
- betétdíj hibás feltüntetése,

- kirakati ár feltüntetése hiányzik vagy hibás,
- akciós ár hibás feltüntetése,
- akciós termékek kirakati árának hibás feltüntetése, akciós hirdetések hibás árfeltüntetése,
- a listázott ár és a polccímke beazonosíthatóságával kapcsolatos hibák.

MUNKANYAG

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Jelölje X-el, hogy igaznak vagy hamisnak találja a következő állításokat!

ÁLLÍTÁS	IGAZ	HAMIS
Az eladási árat és az egységárat vagy forintban vagy euróban kifejezve kell feltüntetni.		
A termék eladási áráként és egységáraként a fogyasztó által ténylegesen fizetendő, az általános forgalmi adót és egyéb kötelező terheket is tartalmazó árat kell feltüntetni		
Több eladási ár vagy szolgáltatási díj egyidejű feltüntetése esetén a vállalkozás nem köteles a feltüntetett legalacsonyabb eladási ár felszámítására.		
Az ömlesztett árun csak az egységárat kell feltüntetni mértékegység nélkül.		
Az egységárat fel kell tüntetni az 50g, 50 ml vagy 5 cm ³ alatti csomagolási egységű vagy méretű áruk esetén is		
A 95-ös és 98-as oktánszámú motorbenzin, valamint a dízelgázolaj egységárait az üzemanyagtöltő állomás területén elegendő a kúton és a pénztárnál feltüntetni.		
Az EAN-13 kód tartalmazza az árat is.		
Az eladási ár magában foglalja a csomagolóanyag betétdíját is.		
A kizárólag darabra árult áruknál darabonként (Ft/db) kell feltüntetni az egységárat.		

2. feladat

Egy boltban hatalmas figyelemfelkeltő táblára kiírják, hogy minden termékre 30-50%-os akciós árkedvezményt adnak. A termékeken az eredeti árak szerepelnek. Megfelel-e ez a tájékoztatás az előírásoknak? Indokolja választát írásban!

MEGOLDÁSOK

1. feladat

ÁLLÍTÁS	IGAZ	HAMIS
Az eladási árat és az egységárat vagy forintban vagy euróban kifejezve kell feltüntetni.		X
A termék eladási áráként és egységáraként a fogyasztó által ténylegesen fizetendő, az általános forgalmi adót és egyéb kötelező terheket is tartalmazó árat kell feltüntetni.	X	
Több eladási ár vagy szolgáltatási díj egyidejű feltüntetése esetén a vállalkozás nem köteles a feltüntetett legalacsonyabb eladási ár felszámítására.		X
Az ömlesztett árun csak az egységárat kell feltüntetni mértékegység nélkül.		X
Az egységárat fel kell tüntetni az 50g, 50 ml vagy 5 cm ³ alatti csomagolási egységű vagy méretű áruk esetén is.		X
A 95-ös és 98-as oktánszámú motorbenzin, valamint a dízelgázolaj egységárait az üzemanyagtöltő állomás területén elegendő a kúton és a pénztárnál feltüntetni		X
Az EAN-13 kód tartalmazza az árat is.		X
Az eladási ár magában foglalja a betétdíjat is.	X	
A kizárólag darabra árult áruknál darabonként (Ft/db) kell feltüntetni az egységárat.	X	

2. feladat

Minden terméken fel kell tüntetni a fizetendő akciós árat is!

Akció esetén a figyelemfelkeltő táblán azt is fel kell tüntetni, hogy meddig tart az akció.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

A jogszabályok forrása: [www.magyarország.hu/jogszabálykereső](http://www.magyarország.hu/jogszabalykereso)

1997. évi CLV. Törvény a fogyasztóvédelemről

2008. évi XLVII. Törvény a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról

2008. évi XLVI. Törvény az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről

24/1998. (IV. 29.) IKIM–NM együttes rendelet a gyermekjátékszerek biztonságossági követelményeiről, vizsgálatáról és tanúsításáról

19/2004. (II.26.) FVM–ESzCsM–GKM együttes rendelet az élelmiszerek címkézéséről

40/2001 (XI.23.) EüM. rendelet a kozmetikai termékek biztonságosságáról, gyártói, forgalmazói feltételeiről

24/2008. (XI. 18.) NFGM rendelet a lábbelik fogyasztók részére történő forgalmazásának egyes követelményeiről

7/2001. (III. 29.) GM rendelet a fogyasztói forgalomba kerülő áruk és szolgáltatások árának feltüntetéséről

A 79/2009 (VI. 30.) FVM rendelet a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek ökológiai gazdálkodási követelmények szerinti tanúsításának, előállításának, forgalmazásának, jelölésének és ellenőrzésének részletes szabályairól.

A TÁMOP 2.2.1. előprojekt keretében készített MINŐSÉG című anyag (Longáné Láng Katalin, NSZFI, 2008)

<http://tenyek.tv2.hu/Belfold/.../2009-10-29-tejfol>

<http://www.kenyercimke.sokoldal.hu>

www.europapier.com

www.fsc.org

www.pefc.org

www.wikipedia.hu

www.IKEA.hu

www.matraccity.hu

Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság www.nfh.hu

Magyar Szabványügyi Testület www.mszt.hu

www.euvonal.hu

okocimke.kvvm.hu (Ezen az oldalon hasznos információkat talál a magyar környezetbarát termék minősítő rendszerről)

www.fvm.hu

www.szmm.gov.hu

www.biokontroll.hu

AJÁNLOTT IRODALOM

Dr. Fazekas Judit: Fogyasztóvédelmi jog Complex kiadó, Budapest, 2007

Kosár magazin (www.kosarmagazin.hu)

Teszt plusz magazin

A(z) 0005–06 modul 010–es szakmai tankönyvi tartalomeleme
felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
31 851 01 0000 00 00	Hulladékfelvásárló
52 341 02 0010 52 01	Bútor- és szőnyegbecsüs
52 341 02 0010 52 02	Ékszerbecsüs
52 341 02 0010 52 03	Festménybecsüs
52 341 02 0010 52 04	Műtárgybecsüs
33 341 02 0000 00 00	Mintabolti értékesítő, szolgáltatásértékesítő
33 341 02 0100 31 01	Bolti pénztáros
33 341 02 0100 33 01	E-kereskedő
33 341 02 0100 33 02	Játéktermi felügyelő (krupié)
33 341 02 0100 31 02	Kereskedelmi és szolgáltatási ügynök
33 341 02 0100 31 03	Szerencsejáték-értékesítő
33 215 02 0100 31 02	Virágkötő
52 341 01 0100 33 01	Autó- és motorkerékpár-eladó, -kölcsonzó
31 341 01 0010 31 01	Bútor- és lakástextil-eladó
31 341 01 0010 31 02	Élelmiszer- és vegyiáru-eladó
31 341 01 0010 31 03	Műszakicikk eladó
31 341 01 0010 31 04	Porcelán- és edényáru-eladó
31 341 01 0010 31 05	Ruházati eladó
31 341 01 0010 31 06	Zöldség-gyümölcs eladó
52 341 07 0100 31 01	Hírlapáros, trafikos
52 341 07 0100 51 01	Kazetta- és lemez eladó, -kölcsonzó
52 341 07 0100 51 02	Óra-ékszer és díszműáru eladó
52 341 07 0100 31 02	Papír, írószer eladó
33 341 03 0100 31 01	Épületgépészeti anyag- és alkatrész eladó
33 341 03 0100 31 02	Gépészeti anyag- és alkatrész eladó
33 341 03 0100 31 03	Járműalkatrész-eladó
33 341 03 0100 31 04	Telepi építőanyag-eladó
33 341 03 0100 31 05	Villamossági anyag- és alkatrész eladó
51 341 01 0100 33 01	Kisgép- és műszakicikk-kölcsonzó
31 341 03 0000 00 00	Töltőállomás-kezelő
33 215 02 0100 31 01	Virágbolti eladó
52 341 06 0000 00 00	Könyvesbolti eladó
52 341 01 0000 00 00	Autó- és motorkerékpár-kereskedő
51 341 02 0000 00 00	Régiségkereskedő
33 215 02 0100 33 01	Virágdekoratőr
54 481 03 0010 54 04	IT kereskedő
51 213 01 0010 51 01	Eseményrögzítő
51 213 01 0010 51 02	Filmlaboráns
52 341 05 1000 00 00	Kereskedő
52 341 05 0100 52 01	Bútor- és lakástextil-kereskedő
52 341 05 0100 52 02	Élelmiszer- és vegyiáru-kereskedő
52 341 05 0100 52 03	Ruházati kereskedő
52 341 07 0000 00 00	Kultúrcikk-kereskedő
52 725 01 0000 00 00	Látszerész és fotócikk-kereskedő
33 341 03 0010 33 01	Építőanyag-kereskedő
33 341 03 0010 33 02	Épületgépészeti anyag- és alkatrész-kereskedő
33 341 03 0010 33 03	Járműalkatrész-kereskedő
33 341 03 0010 33 04	Villamossági anyag- és alkatrész-kereskedő
51 341 01 0000 00 00	Műszakicikk-kereskedő
31 341 04 0000 00 00	Vegyesiparcikk-kereskedő
31 341 04 0100 31 01	Agrokémiai és növényvédelmi kereskedő

31 341 04 0100 31 02	Gyógynövénykereskedő
31 341 04 0100 31 03	Piaci, vásári kereskedő
31 341 04 0100 31 04	Sportszer- és játékkereskedő
33 215 02 0000 00 00	Virágkötő, -berendező, virágkereskedő
33 215 02 0100 33 02	Virágkereskedő
31 582 09 0100 31 04	Tűzvédelmi eszköz- és rendszerszerelő, karbantartó

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

25 óra

MUNKANYAG